

REGIMUL ELECTORAL ROMÂNESC

VOTUL CENSITAR

VOTUL UNIVERSAL

VOTUL UNINOMINAL

1.) Dim.Drăghicescu,"Evoluția ideilor liberale ",1921

▫ "Organizarea votului universal "

-In statele occidentale ,**votul universal este aspru și viu criticat**.Așa cum se prezintă azi , el este inorganic,amorf și haotic.

-Modificările propuse -scrutin de listă,vot plural etc. -sunt inutile, deoarece viciul nu este de formă ci este un "**viciu de concepție**"

În România,judecând după primele alegeri , [1919,1920] ,**funcționarea acestui sistem** , cu toată reprezentarea proporțională a minorităților,**a dat rezultate dezastruoase**.

Au fost **lăsați deoparte mai toți omenii politici capabili și cu experiență;**

Ambele Parlamente s-au dovedit incapabile de a legifera și au dat guverne incapabile.

(**Chiar dacă** la guvern ar fi fost oameni excelenți,**compoziția Parlamentului** , lipsită de oameni de valoare , **era de un nivel așa de scăzut**,

din **elemente atât de inculte** , încât făceau imposibil procesul de legiferare.)

Așa cum este el azi la noi,**este o primejdie** din cele mai mari, este un **paradox**, deoarece :

"[...] face **presupunerea gratuită și oarbă [!!!]**,

că **toți membrii unei națiuni sunt egali** între ei

și **deopotrivă de pregătiți să decidă despre interesele Statului**[...]

toți oamenii sunt personalități formate,desăvârșite ,conștiincioase și deopotrivă de conștiente de toate interesele **statului**.

/ **O concepție de un simplism aritmetic** domină deci ideea votului universal .

Alegătorii nu sunt personalități diferite și inegale, ci unități egale între ele ."

/ "După aritmetică ,**geometria vine la rînd**. Ea **împarte teritoriul țării** în compartimente spațiale și îndeasă,la întîmplare ,un număr mijlociu de unități abstracte și inegale.[...]

Anonimi sunt și alegătorii și aleșii;

900 la mie habar n-au cine este unitatea pentru care ei au votat [...]"

Drăghicescu/

Rezultatele ? :

Se încredințează **soarta țării unei masse de votanți** care ,

în imensa majoritate ,90% ,este **incultă și inconștientă**

Se egaleză omul cel mai preparat ,cel mai cult și conștiincios cu cel din urmă sătean ,care n-a părăsit ninciodată satul lui.

Se înecă micul număr de **persoane de elită** ,în **massa celor analfabeți**.

Imensa majoritate a alegătorilor fiind inconștientă,

devine o **clientelă** admirabil de **docilă** pentru **aventurieri și demagogi**.

Un Parlament format din aceste elemente,nu va străluci nici prin moralitate ,nici prin cinste ,nici prin competență.(analizează din diverse unghiuri ,primele alegeri și primele parlamenterezultate din aplicarea votului universal) (pag.57-60-...)

Drăghicescu/ '21

▣ Valoarea votului universal

-Cert este că experiența a dovedit că **cu votul universal de azi , nu se poate governa.** -Sunt doar **două ieșiri:** /alegeri nelibere

\modificarea sistemului

pentru că de revenirea la sistemul censitar nu poate fi vorba .

/ **PNL nu s-a înșelat** adoptând votul universal. **Reforma este ,în esență,echitabilă.**

Forma ce i s-a dat este nepotrivită.

Egalitatea postulată nu trebuia să fie punct de plecare ,

ci un **punct de ajungere** (rezultat al educării,al evoluției conștiinței ..)

/ "**Menirea** profundă a votului universal este să ajungă a face din **fiecare locuitor al statului o valoare culturală [...],o personalitate [...], o forță**

care va conta în lupta pe viață și pe moarte dintre națiuni".

/ "Dacă, prin practica lor,[democrație și vot universal] ajutăm să se creeze ,din fiecare alegător , o

personalitate conștientă ,o valoare politică și economică ,

aceasta va crește considerabil **forța morală a Statului român.**" (pag.61-63-70-75...)

Drăghicescu/'21

▣ Soluție : educația civică și politică

-S-au propus unele modificări ale votului universal:

* Votul plural

** Votul știutorilor de carte

*** Votul capilor de familie

Aceste modificări ar atenua ,poate,unele inconveniente ,ar micșora cu ceva cultul incompetenței și al demagogiei,**dar nu le-ar stîrpi.**

"De aceea,**toată greutatea și toată speranța** trebuie puse pe **opera de educație civică și politică a cetățenilor** ,pe îmbunătățirea **condițiilor materiale** de viață,pe care,

mai târziu sau mai curînd ,le pot obține cu ajutorul votului universal și care le va da putința

să se instruiască și să-și dezvolte personalitatea ,spre a deveni adevărate valori

culturale ,pentru ca să poată conta ,adăugîndu-se în balanța forței integrale a națiunii ,și ,în

același timp,să nu mai cadă așa de ușor pradă demagogilor aventurieri ." (pag.67) Drăghicescu / '21

2) Dim.Drăghicescu, "PARTIDE POLITICE și CLASE SOCIALE ",1922

▣ Votul universal

-**Justiția socială**,adică echitatea ,aplicată la raporturi politice între oameni, în interiorul unui stat,**duce neîndoios la votul universal,**

care este **echivalentul intern al principiului autodeterminării externe.**

-Votul universal ,direct,secret,....**trebuie să fie și egal?**

Caracterul pur mecanic și geometric al votului universal ,

îi micșorează foarte mult valoarea. (pag.18-19)

Drăghicescu / '22

3) Vintilă Brătianu,"VIAȚA ȘI OPERA",1936

[LD: **Ca întemeietor al cercului de studii al PNL,ca coordonator al elaborării proiectului de Constituție** (vezi fișier PNL)

/V.B. a fost un **partizan convins și înflăcărat al votului obștesc.**

Cînd i s-a obiectat că poporul român nu este pregătit ,el a răspuns :

< Omul ,ca să învețe să înnoate,**trebuie ca să-l arunci în apă,**
iar **Românul,ca să-și formeze conștiința cetățenească ,**
trebuie să i se acorde exercițiul dreptului de vot >

- El socotea că numai prin votul obștesc **cetățeanul se va pune la curent** cu treburile publice ; **i se va trezi interesul** pentru nevoile obștești;
se va stabili **o solidaritate între guvernanți și guvernați.**

De aceea ,ca șef de partid, **a pornit și a cerut "luminarea și educarea votului obștesc,"**
prin viu grai, deoarece **românul nu prea citește ziare...**

Spunea : "să știți că nu eu vă voi aduce la putere ci cetățenii.."(p.609)

Vint.Brătianu /

4) **Șt.P.Mihăileanu, consilier ,Înalta Curte de Casație**

"**Legislația în ultimii zece ani**" ,1940

[Vol.I "Zece ani de domnie .."] p.225

▣ **Legea electorală ,9 mai '39.**

Pe baza principiului **votului obligatoriu,secret,exprimat prin scrutin uninominal și al meritului nuncii,**manifestată pe unul din tărîmurile de activitate indicate de Constituție, **încadrată din organisme de grupare a îndeletnicirilor [corporații,FRN],** fixează **condițiile alegătorului și a aleșilor,**chemînd la viață politică și **femeile.**

Mihăileanu / 38

5) **George Alexianu,"Regimul electoral ",1938 [Enciclopedia României] (p.235-244)**

[Atenție L.D. la pag.242 există o ilustrare (hărți și grafice)
a rezultatelor alegerilor

la scrutinele din **1928 [PNT] 1931[Iorga] 1933 [PNL]**
f.bune pentru ilustrație.Dacă tehnic s-ar putea scana]

Alexianu / '38

▣ **Votul universal**

instituit de revoluția franceză prin denumirea de "**suveranitate națională**", care proclamă că **poporul** este titularul suveranității ,impune **votul universal.**

Ideea **reprezentanței naționale**, a venit însoțită de dorința firească ca această reprezentanță să fie formată din **membrii cei mai buni ai societății ,din elită.**
Evoluția regimului electoral înRomânia.

a)Legea electorală din 1864

b)Legea electorală din1866

c)Legea electorală din 1884

▣ **d)Constituția [LD sic! Constituanta] din 1917**

Votul universal

În urma evenimentelor din 1913 și a campaniei din Bulgaria,în **1914, partidul liberal emite ideea** exproprierii marii proprietăți și ,ca o consecință a ei, **revizuirea sistemului electoral.**

Pentru aceasta trebuiau modificate art.57 și 67 din Constituție.

Constituanta nu **și-a putut desăvîrși opera** decît în **1917** ,la Iași, care **a consacrat votul universal.**

Acest principiu a fost pus în aplicare prin **Decretul din 16 nov.1918,** modificări 22dec.'18 :

"Toți cetățenii români majori vor alege prin vot obștesc obligatoriu .

egal,direct și secret, și pe baza **reprezentării proporționale,** un număr de deputați proporțional cu populația."

(1 deputat la 30.000 ;1 senator la 70.000 locuitori)

Decretul nu prevedea nici o procedură privind listele electorale, compoziția senatului ș.a., păstrând-o pe cea veche.

Alexianu/

▣ **Constituția din 1923 ,**

prin **art.64.** (Ad .Deput.) și **68** (Senatul)

proclamă **votul universal ,egal,direct,obligatoriu ,secret.**

pentru cetățenii români majori, introducînd prin **art.6 egalitatea dintre sexe *** , privind drepturile civile .

***Notă.**Extinderea **dreptului electoral la femei**, trebuia reglementată printr-o lege ulterioară,dar deabia **în 1929 [Legislatura PNT]** ,

legea administrației locale ,la art.375 ,dă drept anumitor categorii la electorat și eligibilitate feminin :

- ciclul inferior secundar,normal,sau profesional

-funcționare de stat,județ sau comună

-văduvă de război ;

-decorată în timpul război.

-membre ale soc. cu personalitate juridică ,culturală,asistență socială.

Alexianu/

▣ **Legea electorală din 27 martie 1926**

A aplicat **principiile Constituției'23.**

Dar,prin modul de repartitie al mandatelor,

aduce **importante restrângeri votului universal.**

/Votul universal a **înlăturat toate constrîngerile** din legislația veche, privind **averea,ereditatea și capacitatea**(votul censitar)

▣**Condițiile votului.**

-calitatea de **național**.Art.6 cere calit.de "român" (cetățean)

-**sexul masculin** .Originea acestei dispoziții trebuie căutată în faptul preinsei superiorități masculine,aptitudini intelectuale și morale,care erau contestate femeilor.

-**maturitatea judecătii** :21 de ani împliniți (cf.Codului Civil)

-**aptitudinea intelectuală**.Deplinătatea fcultăților mintale.

-**demnitatea** .(cei condamnați,criminalii,faliți.)

-**incompatibilitatea** (art.28).**Militarii** activi,**funcționarii** retribuiți de stat,județ,comună (cu excepția primarilor,ministrilor , care la alegeri,optează ; a cadrelor didactice,clerului,medici,avocați ,ingineri,arhitecți cu funcții administr.)

▣ **Caracteristicile votului:**

-**obligativitatea** .În sensul că **nimeni nu-l poate constrînge** să-și exercite sau nu ;

-**egalitatea**.Excluderea votului plural,și a votului multiplu.

-**repartiția mandatelor** ,pe principiul majorității absolute sau relative, care a produs mari nedreptăți.

-**proporționalitatea**.A reparat neajunsul,acordând fiecărui partid un nr.de mandate proporțional cu voturile.(cf.Constituției)

Alexianu /

▣ **Votul pe listă**

Legea din ' 26 diferă esențial de principiile votului universal și de Constituție. Scrutinul de listă este elementul esențial.

/ Spre deosebire de cel uninominal, comportă pentru un alegător ,
dreptul de a vota o serie de candidați ,înscriși pe listă ,
după nr.de locuri din circumscripție.

Scrutinul de listă poate fi / a) în sistemul panașajului
/ b) fără panașaj.

a) cu panașaj (cf.legii elect.din 1918) :alegătorul are dreptul să voteze lista în întregime,
poate șterge nume ,poate să le înlocuiască cu nume din alte liste,
poate alcătui o listă nouă, cu condiția de a respecta nr.de candid.

b) fără panașaj (cf.legii din '26),alegătorul este obligat să voteze lista întreagă,
neputând să aducă nici o modificare,aplicând ștampila pe listă.

-vot direct .

-vot secret.

Alexianu /

▣ Concluzii (p.244)

Legii din 1926 i se pot aduce următoarele critici:

1.Creiază o circumscripție nouă (art.65)neprevăzută în Constituție,
proporțională cu nr.alegătorilor.(în județele mari)

Dar și aceasta se face aleatoriu.Ex.jud.Bihor,alege 9 candidați deși
are populație egală cu a Bucovinei(care are 19 mandate) iar Doljul, 10.

2. Prin modul cum repartizează mandatele ,consacră neegalitatea votului,
prin stabilirea primei majoritare ,

desființind regulile sistemului proporționalist ,care asigura egalitatea votului.

Dacă , într-o circumscripție ,un partid minoritar are mai multe voturi decât
cel majoritar,nu i se atribuie mandat dacă...n-a obținut 2% pe țară.

3.Declară (art.127) deputații și senatorii ca aleși ai partidelor ,

încît partidul este "proprietarul scaunului " ,încît , dacă un deputat părăsește partidul ,pierde
locul.

Acest art.este contrar Constituției ,care declară aleșii ca reprezentanți ai națiunii,
nu ai partidelor.

4.A creat în chip legal partidele ,care ,deși existau,
nu aveau o consacrare legală.

Ea vine în contradicție cu Constituția, care nu prevede nici un organ
între cetățean și candidat,nepermițînd candidaturile în afara partidelor.

Această dispoziție ,favorizează înmulțirea partidelor și fracțiunile politice.(p.244)

Alexianu / '38

6) C.Enescu , "Viața politică a României sub Ferdinand I " ,1938

[Enciclopedia României ,Vol.I] (p.938-944)

▣ Cele dintîi alegeri ale României Mari,s-au efectuat în nov.1919 ,

după sisteme electorale deosebite:

În România Mică,Basarabia și Bucovina,scrutin de listă cu reprezentare proporțională ;
în Transilvania ,cu vot uninominal pe circumscripții.

/ Rezultatele nu puteau fi edificatoare ,sub aspectul opțiunilor politice,
deoarece Liga poporului și Part.Democrat Take Ionescu,

s-au abținut de la alegeri .;

în multe circumscripții, au ieșit liste locale care s-au raliat apoi P.Ț.;

iar în Transilvania s-au desfășurat alegeri doar în 61 de circumscripții ,
din 205,deoarece candidații P.N.R . nu au avut contra-candidați.

/ Parlamentul reieșit ...era destul de "amestecat " .

Liberalii nu aveau decît 103 locuri, deci nu puteau lua guvernarea...

și atunci s-a creat acel "Bloc parlamentar " și

Guvernul condus de Vaida.Dar în mart.'20,

în fața nemulțumirilor crescînde din orașe ,
a fost chemat **Guv.Averescu...**
C.Enescu / 1919

7) C,Zotta,N.Tulceanu,"Partidele politice din România.Istoricul și programele lor.",1934

▣ **Partidul Național Democrat**(președ.**N.Iorga**) (p.50-53)

În **Program:**

3)Înlăturarea **legii electorale** în vigoare ,și **evitarea** prin cea nouă,a abuzurilor și demagogiei,cu obligația Statului de a suporta toate cheltuelile pentru buletinele de vot, și cu **dreptul de a candida în 10 județe**. [Pro domo Iorga !]

8) C.Gr.Zotta,N.Tulceanu,"Partidele politice din România și programele lor",1934

▣**Partidul Țărănist-Radical**(președ.**Gr.Iunian**)(p.99-103)

Programul oficial al PȚR:

[...] Reforma **Legii electorale** în vigoare,prin **înlăturarea primei** ,
regulamentarea **reprezentării proporționale integrale**,
va permite **înregistrarea cinstită** a rezultatelor consultațiunii populare.

9) Alex.Marghiloman,

"Manifest" al Partidului Conservator Progresist,
["Steagul" 26 oct.1919] [Documentar Sinteza PCR,p.278-280]

[...]

/În **sufragiul universal** ,am văzut începutul erei de asociațiune a masei înțelepte la trebile statului și scuturarea prejudecăților din trecut în ce privește împărțășirea femeilor la gospodăria obștească.

De aceea am cerut **votul îndoit pentru părintele cu copii**
și **dreptul de vot al femeilor la comună și județ**.

10) Programul Partidului Național Român, 1921

("Patria",29 apr.1921) [Documentar ISISP,L.D.,p.327-333]

[...][...]

▣ **Capit.IV Reforma electorală.**

/ **PNR cere** o lege unitară de **reformă electorală** pe baza **votului obștesc**,egal,
secret,obligatoriu, cu **reprezentare proporțională**.

/Pe baza principiilor fixate în **programul dela Alba Iulia**,
PNR pretinde ca **dreptul de vot** să se acorde și **femeilor**.
PNR / '21

11) Armand Călinescu,"Însemnări politice",1916-1939,Humanitas,1990

(prefața și îngrijire Al.Gh.Savu)
Călinescu/ 'nov.'32

▣ **Legea electorală ?**

Maniu Carol Titulescu

[14 nov.'32] **Consiliu de miniștri**, sub **președinția regelui**, la palat, pentru Mesajul de deschidere a parlamentului. Printre altele, **legea electorală**.
R. : "Aceasta este **chestie de oportunitate** [...] **știu argumentele** ce mi-ați dat la Sinaia[...]
După concepția constituțională a mea, după o nouă lege electorală, parlamentul trebuie dizolvat[...] **nu e oportună în această sesiune**[...]
Tit.: **nu o consideră oportună** ,avînd în vedere tratativele cu Rusia...
R. : "**Actuala lege îmi dă posibilitatea să-mi aleg guvernul care îmi convine. Fiindcă ce vreți...trăim în România!**
Deci, ea e un instrument bun în mîna mea"
M. : " E un interes național **să desființăm prima** ,care servește minoritățile. [...] **partidele**, din cauza legii actuale, **nu se mai pregătesc** pentru putere **pe terenul ideologiei**, ci **se biziue pe primă** și nu se ocupă de opinia publică."
R. : "[...] Deși **îmi mențin p.d.v.**, dar **în fața unei presiuni generale** a Consiliului unanim, mă voi vedea **silit să semnez acest punct** ,dar **nu de voia mea.**"
M. : "Nu voiesc să fac presiune, dar **rog** prea respectuos pe MSV să creadă că **partidul e prea angajat pe această chestie** "
R. : "**Acest incident** are un singur lucru bun. El a arătat că sînteți atît **dvs, cît și mine, în situația de a ne spune gîndul final.**
Aceasta **a fost, dle, Maniu, una din condițiile ce v-am pus cînd v-am dat guvernul** .[...] Acest incident **este prima piatră de încercare !** "
Călinescu/
[15-17 nov.'32] Regele cheamă la **audiență pe Duca**, și-și menține hotărîrea. (p.115-117)
Carol - Maniu : legea electorală / nov.'32

Guvern V.Brătianu.Legislatura I.Sesiunea II.Oct. 1928

12.) Vintilă Brătianu (**prim ministru**) , **29 sept.'28**

("Dimineața", 30 sept.'28)

/ În ultima sa audiență la Regență, **V.B.** a fost categoric: nu poate pleca de la guvern. Luînd tăcerea Regenței drept o confirmare,

V.B. a început pregătirile pentru **sesiunea de toamnă parlamentară**.

/ **V.B.** (deși decis să părăsească guvernarea) ,vrea totuși să deschidă Parlamentul,

pentruca să se voteze și **modificarea Legii electorale :**

revenirea la **vechea lege**, cu **suprimarea "primei "** guvernamentale, cu **reprezentarea proporțională pentru minorități**, dar cu menținerea **socotirii voturilor pe întreaga țară**.

PNL credea , astfel, că va obține mai multe voturi în opoziție.

Vint.Brătianu

Guvern Maniu.Legislatura I. Sesiunea I. 1928/ 1929

13.) **N.Iorga**, Discurs la mesaj, **29 dec. 1928**

(DAD,MO.5/'29, șed. 29 dec.'28, p. 121- 129)

[Iorga era singurul reprezentant în Cameră al PND]

Iorga /'28

▫ **Legea electorală a fost creată într-un moment nenorocit, prin surprindere.**

"A fost creiată **pentru a falsifica sistematic** de la un capăt la celălalt al țării, **voința adevărata a poporului nostru.**

Acum nu mai există nici partide , **nu există decît electori,**

nu există decît **șefi ai partidelor și fruntași** , care **sunt terorizați** de oameni cu **situațiuni mari în cutare județ**, și care ei **dispun de totul.**

Ei silesc pe alegători să voteze oameni pe care nu-i cunosc,

pe care nu-i iubesc, pe care îi disprețuesc [...]

O cumplită tiranie s-a abătut asupra țării **după temeiul acestei legi electorale [...]** "

/ Se impune ,astfel,unui partid național să-și găsească aliați într-un județ unde nu are aderenți ;

se silesc **carteluri electorale nenaturale și imorale**; se preface o viață electorală ușor de văzut ,

într-un **haos** , numai pentru a se obține "majorități".

/ **Legea electorală "de dictatură"**, noi am împrumutat-o fără să avem dictatură, o **copie după model străin.**

/ **3 păcate ale legii:**votul **pe listă**, votul **pe țară** și **prima electorală.**

- **V.Madgearu** (min.industr. și comerț) : "**Legea** aceasta este o lege care **avantajează partidele slabe** și cînd sunt în opoziție și cînd sunt la guvern."

PNȚ nu a primit prin această lege, decît un cîștig de **3 %** din voturi,

și **mai puține mandate** decît după vechea lege.(p. 125-126)

Iorga'29

Guvern Maniu.Legislatura I. Sesiunea II. 1929/ 1930

14.) Pompiliu Ioanițescu (PNȚ) , discurs la mesaj, 28- 29 nov.'29

(DAD, MO.5 , șed. din 28 nov.'29, p. 73- 90)

▫ **Legea electorală .**

"Trebuie să venim cu **modificarea vechei legi electorale**, lege **nedreaptă** ; **făurită de liberali** , cu scopul de a **falsifica** rezultatele reale ale **alegerilor.** "

(**aplauze prelungite la PNȚ**)

/ **Poate nu este clipa de a o face încă**, pentru că **nu sunt alegeri apropiate** ; avem încă **multă vreme** înaintea noastră, pînă la terminarea legislaturii acesteia, dar [...]

cred că avem datoria de a aduce această lege mai degrabă, a o vota,

pentru ca **să se vadă** și în această ordine de idei, **adevărata noastră dorință** de a face **sufragiul universal să corespundă menirii lui**, de a da poporului mijlocul să trimită în Parlament numai pe cei cari îi dorește într-adevăr țara.

/ Dar să mergem și mai departe în această ordine de idei.

Am dat dreptul de vot femeilor, dar numai **la comună** ; trebuie însă **să lărgim acest drept.**

Și nu e nevoie să experimentăm prea mult în această direcțiune ca **să acordăm drepturile politice femeilor**, dreptul de alegătoare în **Cameră** și la **Senat** "(aplauze)

"Nu mai este posibil să menținem situația actuală;

au și femeile conștiință și educație publică și trebuie **să le luăm astăzi pârtașe cu noi la toată viața publică a țării.** "(**aplauze la PNȚ**)(p. 89)

15.) **Costache Leanca** (PNT, unionist, țărănist, basarabean, deputat Bălți),

discurs la mesaj, 13 dec.'29

(DAD, MO. 13, șed. din 13 dec.'29, p.301- 304)

[L.D.: discursul integral -xerox. În calculator, dispersat problematic.]

Leanca /'29

▣ **Legislația**

Să se facă **Legea privind minoritățile**, atât de mult amînată.

Regretă absența **Legii electorale** din mesaj.

Există această **mentalitate greșită** că această lege **trebuie să fie ultima operă legislativă a unui parlament**, dar este **"o adîncă greșală"** .

O asemenea lege comportă lungi discuții, ridică dificultăți. Chiar dacă nu se vota în această sesiune, ea trebuia începută.

[L.D. **Luciditate și previziune rarisimă, la național-țărăniști ! Se va confirma**]

" Amânarea ei este desigur o greșală , fiindcă noi spunem că suntem aici expresiunea liberă a voinței acestei țări, dar această voință se poate schimba

de azi pe mîine, și noi **nu putem avea pretențiunea să zicem că am monopolizat încrederea țării pe 4 ani**, căci se poate prea bine întîmpla ca această încredere să ne lipsească peste un an sau peste 3, după cum se poate întîmpla să o avem mult peste 4 ani.[...] **nu este bine să se amîne această reformă electorală**, era mai bine dacă o puteam rezolva cu un ceas mai devreme."

" Pentru ce ? Pentru că dacă am pune noi ipoteza că printr-o minune noi n-am avea timpul s-o votăm înainte de a pleca la guvern, credeți că ar fi bine, și că avem noi dreptul să trecem în opoziție înainte de a fi votat această lege și să lăsăm țara încăodată condamnată să facă alegeri după legea actuală electorală , pe care noi am condamnat-o și am spus că este o monstruoziitate ? "

(aplauze la **majoritarii PNT**)

Leanca/ '29

16.) **M.D.Ralea**, (PNT, deputat Fălciu) ,discurs la mesaj, 16 dec.'29

(DAD, MO. 14, șed. din 16 dec.'29 , p. 313- 317)

[L.D: discurs integral, xerox ; în calculator, dispersat problematic

Ar fi bine să-l compari cu cel din 1928.

Mai mult un **pamflet** ,decît un discurs parlamentar ;mai degrabă un **discurs electoral** , decît o argumentare doctrinară;]

Ralea/'29

▣ **Legea electorală.**

[...] **" Trebuie să venim repede cu ea."**(p. 316)

17.) **P.C.Andrei** (PNT, stînga țărănistă) , discurs la mesaj, 16 dec.'29

(DAD,MO. 14, șed. din 16 dec.'29. p. 318-324)

[L.D-Discursul integral, xeroxat ;în calculator, dispersat problematic

Titlurile, sublinierile, colorarea ,parantezele drepte îmi aparțin.

Este evident că Petre Andrei reprezenta **"stînga" democratică.**

Este evident că, în PNT, erau discordanțe pe această temă]

Andrei /'29

▣ **Legea electorală .**

/ "O obiecțiune care se aduce democrației în genere este că înăbușe personalitatea, că **massa copleșește pe individ**.Principial este o obiecțiune nejustificată , căci **democrația este regimul cel mai potrivit** în care se poate face **selecționarea valorilor**.Acestea se recrutează din toate stratele politice, nu dintr-o pătură privilegiată."

"Și totuși, **există în legislația noastră ceva, este o lege votată de partidul liberal**, și în contra căreia **parlamentarii național-țărăniști de atunci, au protestat** cu vehemență, este **legea electorală** care pare că **justifică această obiecțiune**.

(Aplauze la PNT)

- **dr Lupu (P.Ț.)** : "Cel mai frumos discurs pe care l-a rostit d.Madgearu a fost cu ocazia **discuțiunii acestei legi**."

-**Petre Andrei** : "Îmi pare bine că **mă potrivesc în concepții cu d.Madgearu**."

-**Virg.Madgearu** : "Dl prof **Andrei** trebuie să afle un lucru ,pe care nu-l știe, pentru că este parlamentar pentru întâia oară.**Legile electorale nu se anunță în Mesaj**; legile electorale **se fac atunci când necesitatea o cere**."

-**dr.Lupu** : "Da, pentru **partidele oligarhice**,care veneau cu **legea electorală ,ca o lovitură de măciucă**,nu se anunțau în mesaj, dar **pentru un guvern democratic , de ce nu s-ar înscrie în Mesaj ?**"(Ilaritate)

- **Virg.Madgearu** : "De ce ? Pentru simplu motiv că **sensul reformei electorale** pe care o s-o alcătuim **e cunoscut de însăși critica** pe care am făcut-o **la votarea actualei legi electorale**. În consecință, dle dr Lupu, **nu ni se poate face nici o culpă** , atunci când noi, socotind că **alte sunt problemele la ordinea zilei azi**, n-am pus la Mesaj problema electorală. Cum avem nu numai **intențiunea**, dar și **forța politică** pentru a **rămîne la putere pînă la sfîrșitul acestei legislaturi** (**aplauze la PNT**)**n-avem nici un motiv să ne grăbim a anunța acest proiect**."

- **dr.Lupu**: "Nu eu v-am făcut **reproșul** acesta,ci **d.Andrei**."(Ilaritate)

-**P.Andrei** : "Mulțumesc dlui ministru Madgearu pentru aceste explicațiuni, căci erau necesare. **În divergență cu d-sa**, eu cred că **ar fi trebuit să avem curajul să o înscriem chiar în Mesaj**.Nu se poate să facem o diferență între legi care se înscriu în Mesaj, și legi care nu se înscriu.**Dacă avem intențiunea să modificăm legea electorală**, nu putem **să ne ascundem** și nici **nu e nevoie de temporizare**.

- **V.Madgearu**: "**N-avem intenția să modificăm legea în sesiunea aceasta**."

-**dr.Lupu** : "Atunci **e divergență în guvern**, pentru că eu cunosc doi miniștri cari mi-au spus **că veniți cu ea după Crăciun** ."(Ilaritate)

-**C.Angelescu** (vicepreșed.Cameră):"**Dar nu v-au spus și anul**"(mare ilaritate)

-**P.Andrei** : "[...] în sufletul nostru este **credința** că "noi vom realiza tot programul nostru politic și nădejdea că **aceste realizări vor fi cît mai practice și vor produce efectele dorite de țărănime**."(p. 324)

Petre Andrei/dec.'29

18.) dr.Iacob Pistiner, (**PSD,deputat Cernăuți**), **discurs la mesaj, 27 nov.'29**

(DAD, MO 4, șed. din 27 nov.'29, p 43- 51)

[**L.D.:** **gata cu cartelul, cu colaborarea PNT-PSD.S-a încheiat "luna de miere"; PSD se pregătește pentru preluarea puterii , pentru revoluție , pentru socialism.]**
Pistiner /dec.'29

▀ **Vot femeilor !**

[**L.D.:** **atenție , și aici criteriul "de clasă"; nimic despre "capacitatea", "discernămîntul" politic , în exercițiul votului uniwersal]**

Nu s-a început **aplicarea cinstită a celei mai bune legi** care s-a votat .

"De atunci, **guvernul și majoritatea** au avut prilejul de a da vieții publice **o nouă bază prin votul uniwersal al femeilor**.În loc de a acorda acest vot universal femeilor, [...]

s-a dat **drept de vot numai pentru o pătrime sau o cincime din femei**, deci un vot foarte restrîns ; și anume s-a dat tocmai **femeilor cari n-au nici un interes**

, cum s-a dovedit din înscrierea pe liste, fiindcă **foarte puține** din ele cari au avut dreptul să se

Înscrie, sunt acum înscriși.

S-a făcut **democrație pe o cincime**. Acesta este adevărul ."

/ Rezolvarea chestiunii "feminime" nu va fi posibilă fără **rezolvarea chestiunilor sociale**.

Ori la acest capitol, guvernul **PNT** nu a făcut nimic. (p. 48)

Pistiner /dec.'29

▣ **Legea electorală.**

/ [...] cît ați fost în opoziție , ați declarat întotdeauna că **legea electorală** de acum este **o lege amorală** prin sistemul premiului dat guvernului. (**aplauze la PSD și unele bănci PNT**) [...] știu că cu cît veți veni mai tîrziu cu legea electorală , cu atît **ea va fi mai reacționară.**"

(**aplauze PSD**) (p. 49)

Pistiner /dec'29

19.) Lotar Rădăceanu (PSD), discurs la mesaj, 16 dec.'29

(DAD, MO.14, ședința din 16 dec.'29, p. 325-331)

[L.D. discursul integral xeroxat. În calculator, dispersat problematic

Ultimul orator social-democrat, la mesaj ; după toate discursurile, disputele și polemicile PNT-PSD; după "provocarea" lansată de Petre Andrei]

Rădăceanu / dec.'29

▣ **Reforma electorală.**

/ Este "baza unui regim democratic", de ea depinde "dacă forțele vii ale unei națiuni , toate clasele sociale, toate ideile , se pot într-adevăr manifesta în Stat .

Or , " **regimul electoral nu este încă reformat în sens democratic.**"

/ Prin legea administrativă, **s-a redus votul femeilor, la acest "vot censitar cultural"**

în loc să se acorde **acest drept tuturor femeilor.** (p. 326)

Rădăceanu / dec.'29

20.) N. Iorga (PND, deputat Brăila; supleant la Dolj;), discurs la mesaj, 9 dec.'29

(DAD, Mo.9, șed. din 9 dec.'29, p. 181-188)

[**L.D.**: discurs complet, xerox. În computer, dispersat problematic.

Ca și altădată, greu de sistematizat, de condensat.

De aceea , voi reproduce pe larg fraza lui. Sublineri, paranteze, supratitluri, îmi aparțin.

Pînă în acea zi, Iorga lipsise din Parlament, dar nu făcea "boicotare"

Anunță o "**declarație**", în realitate... **ține un discurs.**

Eu consider **discursul programatic** - pe termen imediat și în perspectivă -

El îl va experimenta atît în **guvernarea de "tehnicieni"** , dar , și mai ales,

în **regimul personal-dictatorial al lui Carol II.**]

Iorga / dec.'29

▣ **Sufragiul universal.**

"Iată , Parlamentul se compune din Cameră și Senat. Să lăsăm Senatul .

Camera se alege potrivit cu **sufragiul universal.**

Cînd a fost vorba de **sufragiul universal** pentru **întîia oară** ,

cînd **nu exista partidul țărănesc**, cînd **partidul național din Ardeal nu se ocupa** cu lucrurile de aici, din **Vechiul Regat**, [**punere la punct!**]

cînd **era doar un mic grup** care cerea neapărat vot cu **sufragiul universal**,

grup în care erau mai ales **socialiștii** , ieșea **la Galați o foaie** care lupta cu îndrîjire pentru **sufragiul universal...**

eu nu am fost printre cei dintîiu sprijinitori ai sufragiului universal.

Am fost însă atăcat cu atîta vehemență, din colțul aceaia [**socialiști ?**] ca **dușman al**

democrației, ca **adversar principal al poporului**, încît **am fost silit să fac o declarație** ,

declarația aceea că desigur **votul universal decurge** din dreptul fiecăruia de a se pronunța asupra afacerilor țării , pentru că este vorba de banul lui, în timp de război este vorba de sîngele lui ; **dar este bine ; dar este rău**; asta nu are a face cu condițiile în cari se găsește cetățeanul față de Stat.[...]

"Statul nu este un lucru ,pe care l-ai făcut d-ta, pe care-l hrănești , pe care îl aperi d-ta; **l-a făcut toată lumea** , toată lumea se jertfește pentru dînsul, prin urmare **toată lumea** trebuie să aibă **un drept** în ceea ce privește **conducerea țării.**" (p. 182) [...]

"S-a introdus prin urmare **sufragiul universal** și **au ieșit listele de cluburi** .

Aceasta după mine este **o mare nenorocire.**Cred că **țăranul însuș regretă** că nu poate să aleagă pe cutare om, indiferent de lista pe care se găsește, iar în ce privește pe **orășeni**,dacă ar fi posibilă o consultare liberă a lor, **de la cel din urmă meșteșugar**

pînă la intelectualul care se găsește în fruntea învățămîntului sau a producției literare și artistice a țării, **toți s-ar plînge** că, prin **legea de la Iași** , s-a introdus **sistemul acesta** care împiedică pe om de a alege pe toate listele."(p. 182)

lorga / dec.'29

▣ **Țăranul român / votul universal.**

Dar **pe țăran, dacă l-ar întreba cineva** , prin cine ar vrea să fie condus...

/ **"el , țăranul, care nu știe de teoria noastră de egalitate, de votul anonim, de reprezentanții țării** care au ieșit acum, au ieșit **potrivit cu dispozițiunile** dintr-un moment ale **unui grup de oameni influențați, terorizați, ispitiți, zăpăciți, el îți va răspunde** ce răspundea odinioară țăranul nostru [...] **Satele** noastre erau conduse **odinioară** de acei cari se chemau **oameni "buni și bătrîni"** ; aceasta înseamna că se alegeau **oameni cu experiență** ; aceasta însemna că se alegeau **oameni care erau în stare a face o faptă.**"

"Așa cum s-a hotărît la noi votul universal și mai ales așa **cum s-a cultivat, înrăindu-se** din moment în moment, **înveninîndu-se satele, făcîndu-se dintr-un țăran dușmanul altui țăran,** pînă la lovire, ruinare și moarte, **deslănțuirea acestei terori** , a unei **demagogii criminale**, pe care toate partidele și-o împrumută, fiecare căutînd să meargă mai departe pe această **cale fatală**, se lovește înînsăși votușul universal."

/ **"Sufragiul universal** trebuia îngrijit de aproape ,față de **starea în care era țărănimea** noastră , mai ales țărănimea din **Vechiul Regat.**

Nu vorbesc de **țărănimea din Basarabia** , care era în starea de la 1812, și de aceia din **Bucovina** , care era potrivită cu porunca chesaro-crăiască [...] nu vorbesc de țărănimea din **Ardeal** , unde era **o veche educațiune** de luptători pentru drepturile națiunii , [și dacă **dvs sunteți tari** o parte din partidul care guvernează acum , **în Ardeal** [...] **în puterea acestei discipline de mai multe generații** , iar **nu înputerea felului cum guvernați, și nu în puterea legilor pe care le-ați dat**]

este acolo **o admirabilă rînduială de vechi legionari** , care își cunosc șefii din neam, care se **despart foarte greu** de acei pe lîngă care au luptat.

"Dar aici, **în Vechiul Regat, nu s-a făcut nimic pentru luminarea țărănimii.**

Pentru țăran, cînd este vorba de votul universal, **cîntărește numai făgăduiala**, cîntărește numai **ispita**, și în unele cazuri deplorabile, a cîntărit numai **sabia și baioneta.**

[Avertisment !] Cazuri cu privire la cari **se deschide perspectiva** de a le vedea **repetîndu-se** , ceea ce ar fi **un dezastru și pentru cine ar încerca**, și **pentru cine nu mai e dispus să le sufere ."** (p. 182)

lorga / dec.'29

21.) Mihail Ghelmegeanu (**PNT**, raportor la Răsuns la mesaj, deputat Ismail)

Discurs -concluzie , 17 dec.'29

(DAD, MO 16, șed. 17 dec.'29 , p. 355-366)

[**LD** : discursul integral, xeroxat.În calculator, dispersat problematic.

Deși a spus că nu va polemiza cu PNL, întregul lui discurs nu a fost altceva ,

decît o **antiteză PNT-PNL** Accentul pe o argumentare metamorfozată semnificativ :
PNT - partid de "centru", de "echilibru", de "arbitraj", între stînga (PSD) și dreapta (PNL);
Regimul PNT: regim democratic]
Ghelmegeanu / dec.'29

▣ **Iorga .**

D.prof.Iorga ne-a vorbit "**mai puțin în numele unui partid politic**, și mai mult în numele **vechilor sale convingeri**, potrivit **parlamentarismului de club**.

Cu d. profesor ne-am întîlnit deseori în acțiunea noastră politică.

Este drept că aceste întîlniri au fost dese , dar nu îndestul de lungi , și e clar că vorbesc pentru trecut.Și de data asta **nu ne despart mari deosebiri** de acțiunea politică a d-lui Iorga , căci, în definitiv , critica d-sale se reduce la **două lucruri :regimul politic al partidelor** trebuie să fie amendat prin **modul de recrutare al Parlamentului** și prin întregirea regimului parlamentar cu o **adunare economică** , reprezentnd interese profesionale."

/ În ce privește necesitatea **reforme electorale**, ea are **asentimentul majorității Camerii**. În ce privește "**sfatul economic**", amintește că în proiectul de **Constituție al PT**, se prevedea ca alături de **Cameră** (aleasă prin sufragiu universal) , se prevedea un "**sfat economic superior**" (cu toate breslele profesionale) .

Nu este vina PNT și a lui Iorga și poate că " în fața unui istoric sever al vremurilor de mîine va fi vina noastră a tuturor " **[?!?]** că **Constituția s-a votat** în condițiile știute și că **va rămîne neschimbată** un lung șir de ani.(p. 355)

Ghelmegeanu / dec.'29

▣ **Pamfil Șeicaru .**

/ În "vizita sa la partidele politice , n-ar vrea să se oprească și la **Șeicaru**, deoarece el

"nu este de cealaltă parte a baricadei, deși este un independent ." [...][...][...]

" Și atunci, d-sa se află în această situație: "**ca om de idei** , înclină spre corporatism, dar, ca **comerciant**, este silit să tragă spre democrație".[...]

- **Ghelmegeanu** : **Șeicaru** , împreună cu **Titeanu** (care a trecut la liberali) **proiectaseră** inaugurarea unui "**institut de studii corporative**"

Atunci, d.**Șeicaru** , ca **director de gazetă**, a trebuit să țină seama de curentul de opinie publică, "**a tras storurile institutului corporatist** , pentru a **deschide largfereastra** asupra **luptei democratice** , pe care o dădea partidul nostru" **[PT]**

" Iată cum **un director de gazetă** , de multe ori, pentru a ține seama de nevoile întreprinderii lui, **în funcție de mișcări de opinie publică**, **trebuie să treacă peste ideile sale personale**"

-**Fagure** : "Eu cred că este **un mare avantaj pentru viața socială** , că **în presă** sunt cuprinse **curente de opinie publică**."

-**Ghelmegeanu** : "De acord".(p. 356)

Ghelmegeanu / dec.'29

22.) **Manifestul-program , lansat la Congresul general PNL, 1-4 mai 1930**

(BCS, fond Saint-Georges, pachet XLV,ds.4 , fila 84- 104)

[LD: text integral, fișe de mînă, introdus în calculator.

Capitolele , dispersate problematic.Subtitluri,sublinieri, paranteze, semne, etc, îmi aparțin.

Atenție ! : document programatic , doctrinar , cu care PNL lansează oficial bătălia pentru răsturnarea de la guvern a PNT ; își fixează coerent și cuprinzător toate componentele și direcțiile de luptă; răspunde (doctrinar și politic) tuturor actelor PNT considerate de el ca dezastruoase, periculoase, distructive, eronate, nerealiste, nefondate.

Prin comparație cu programul PNT de guvernare, se pot determina concepțiile comune dar ,mai ales, diferențele și divergențele privind guvernarea României.

De la părăsirea guvernării , cel mai consistent și amplu document.]

PNL/ mai '30

▣ **Vot femeilor**

/ **PNL a înscris în Constituție dreptul de vot al femeii**, ca o mare problemă a timpului nostru. Credincios spiritului Constituției, **îndreptînd unele greșeli săvîrșite**, el **va extinde aceste drepturi treptat**, convins de **rolul crescînd al femeilor** în viața noastră socială, culturală, politică, națională. (f.87)
Program PNL/mai'30

Restaurația. Carol II, 8 iun.'30

Guvern GGMironescu. Legislatura I-PNȚ. Sesiunea III, 1930/'31

23.) Lotar Rădăceanu (PSD) , **discurs la mesaj, 29 nov.-1 dec.'30**

(DAD, MO 9, șed. din 29 noiembrie 1930, p. 102- 115

DAD, MO 10, șed. din 1 dec.'30, p. 124- 128)

[LD: discurs integral xeroxat. În calculator, dispersat problematic.

Sublinierile, parantezele, supratitlurile, îmi aparțin..

Chiar dacă are dreptate în unele critici, **exagerările, patima, negarea oricăror realizări,**

"demascările" tardive, tonul belicos, reaua credință, duplicitatea,

perseverența diabolică pe anume teme - militarizare, poliție, antisemitism, comunism-
ridică semne mari de întrebare privind **sincerul social-democratism la Rădăceanu.**

În orice caz, manifestarea întregului grup PSD, a demonstrat **nefirescul alianței PNȚ-
PSD**, greșala lui Maniu în alegerea aliaților, în lupta contra PNL.]

Rădăceanu / dec.'30

▣ **Legea electorală**

Legea reacționară, fascistă, nu este anunțată în Mesaj. (p. 128)

Rădăceanu / 29 nov, 1 dec.'30

24.) Nicolae Iorga (PND) , **discurs la mesaj, 5 dec.'30**

(DAD, MO. 14, ședința din 5 dec.'30, p. 191- 197)

[LD: discurs integral xeroxat. Păstrez citate masive ;

în computer, dispersat problematic, deși ... operația s-a dovedit foarte grea...

Supratitlurile, sublinierile, parantezele, distanțarea propozițiilor, îmi aparțin

Camera era arhiplină pentru că toată lumea se aștepta la izbucnirea "spectacolului" dintre cele două partide liberale .

Ori, Gh.Brătianu a ținut discursul ; liberalii ceilalți au tăcut și scandalul nu a izbucnit !

Iorga face un autentic act de pedagogie politică ; este, pe rînd, optimist și tragic, ironic și sarcastic, sfătos și patetic, aluziv și direct, sincer și viclean, amenințător și aparent dezinteresat...

domină adunarea, trimite semnale regelui, partidelor,

jucîndu-și perfect rolul de **apostol național**, pentru ca, în final, să -și lanseze formula :

guvern de concentrare, sub conducerea MSR Carol II]

Iorga / dec.'30

Retro PT

" Și pe urmă: cînd s-a format **partidul țărănesc** la noi, eu **l-am apărat** în cele dintîi timpuri, **la**

această tribună, sub guvernul Averescu [...]...] **Și nu l-am ținut năcaz**, că, datorită unei **legi electorale idioate**, care cîta vreme va stăpîni , cu **șarlatanismul primei**, cu **stăpînirea șefilor de partide din centru și din provincie** , cu **înlăturarea** pînă și a **panasajului**, cu **zdrobirea individualităților** în virtutea unei **doctrine de massă**, **țara** aceasta **nu va da** decît ce a dat pînă acum, adică **mult mai puțin decît stă în puterile ei.**" (aplauze)
Iorga / dec.'30

Guvern Iorga-Argetoianu. Legislatura I. Sesiunea I.

25.) George Grigorovici (PSD), discurs la mesaj, 26 iun.'31

(DAD, MO 10, șed. din 26 iun.'31, p.319- 331)

[LD: xerox.discurs dispersat problematic. Integral la fișier PSD .

Sublinierile, supratitlurile, semnele , îmi aparțin .

Spre deosebire de alți parlamentari, care au recurs la scurte declarații ,

Ggrigorovici rostește un **amplu și exhaustiv discurs de gen.**

Din toate p.d.v. , discurs de referință.]

Grigorovici /iun.'31

▣ Regimul electoral

"**Guvernul** actual se bazează, ca și guvernele precedente, liberal și averescan [nu PNT !] pe **o lege electorală complet nedemocratică și anti-constituțională** "

(aplauze la PSD și PNT)

"**Legea electorală nu se bazează pe votul egal** de care se vorbește în Constituție.

Votul egal înseamnă nu numai că fiecare își dă votul său egal unul cu altul,

dar și exercițiul acestui vot trebuie **să fie cinstit și egal oglindit în Parlament** și

nu este admisibil să fie falsificată Constituția , la urma urmei,

zicîndu-se că **40% devin deodată 70 %.**"

Regretă că președ. **Pompeiu** nu este prezent, ca matematician ,

ar putea spune **dacă este "constituțională" această matematică .**

- **Lupu** : Tot **matematician este și d. Petre Topa**, care prezidează acum.

"**Aceste 40 % au dat guvernului acestuia tăria de a stăpîni** ,

dar nicidecum **dreptul constituțional și democrat de a guverna.**"

Grigorovici/ '31

26.) I. Petrovici (ex-PP, ex-PNT, "Neînregimentații ") , discurs la mesaj, 1 iul.'31

(DAD, MO. 14, șed. din 1 iul.'31, p. 412-415)

[LD : nici nu știu la ce grupare și la ce fișier să-l pun. Spre deosebire de 1928,

cînd și-a motivat **plecarea din PP**, prin **adeziunea la programul și principiile PNT**,

de data asta este un **fervent susținător al guvernării în afara partidelor**,

a guvernării Iorga , explicit,

căutîndu-le **antecedente, precursori, motivații și legitimitate.**

Autoîntitulîndu-se ca făcînd parte dintre "**neînregimentați**" , "**migrator**" emblematic, etichetat în

epocă ca făcînd parte din categoria "**fripturiștilor**" ,

egalat sau întrecut doar de **Argetoianu și Manoilescu** ... nu se poate spune că nu era un

redutabil teoretician , dedicat ad-hoc cauzei pe care o servea.

Și de data aceasta , **o face cu brio** , încît este viu aplaudat de guvern și majorități]

[.....]

Petrovici / iun.'31

▣ **Legea electorală - prima majoritară.**

" [...] eu cred că **nu trebuie să ne preocupăm de majoritatea matematică** , ci să ne întrebăm altceva : **dacă guvernul a avut numărul legal** , numărul pe care **îl cere legea**, ca să constituie o majoritate parlamentară.

În definitiv, **actuala lege electorală**, cu **prima majoritară**, nu este opera guvernului Iorga, este **opera guvernului liberal**, **cu aprobarea partidului poporului**, a fost combătută de PNȚ dar a fost **respectată de el la guvern și n-a fost desființată**, ceea ce mă face să mă întreb **dacă nu cumva această lege nu răspundea unei necesități, nevoilor momentului evoluției noastre politice.**

O fi existat **instituția [LD: cred că intuiția]** că în actuala situație complicată a țării , **e bine ca o majoritate relativă** , care se apropie de o majoritate absolută , **să fie declarată chiar majoritate absolută.**

Legile nu exprimă valori absolute ,valori matematice .Legile sunt întotdeauna **în funcție de utilitatea vremii**.[...] probabil că **a existat sentimentul unei utilități** generale pentru care s-a întocmit această lege,

care corijează majoritatea matematică."(p. 413) [.....]

I.Petrovici / iul.'31

27.) Emil Ottulescu (**Liga "Vlad Țepeș "** , **raportor la Răspuns la mesaj**) ,

discurs concluziv, 2 iul.'31 (DAD, MO 16, șed. din 2 iul.'31, p. 449- 458)

[LD : **atenție ! Dacă poți să tragi vreo concluzie privind **caracterul conservator al regimului iorghist****, din argumentele grupărilor eclecticice care i-au format suportul în guvern și în parlament.**Ottulescu** , ca raportor la Răspuns la mesaj, ca membru al **Ligii Vlad Țepeș**, reprezintă o părticică din acest mozaic .

Vezi pe larg la fișier Parlament]

[.....]

Ottulescu / iul.'31

▣ **Parlamentul**

/ **Compunerea unui parlament** se poate înfăptui **prin două mijloace** :

pe calea demagogică sau pe **calea selecțiunii** .

/ **Selecțiunea** se poate face și de **partidele politice** ; ea a și fost făcută de unele partide.

Dar cel mai bine o putea face **profesorul Iorga**.

"D-sa a putut selecționa o Cameră să ne amintească unul din Parlamentele ,

cu care nu mai eram obișnuiți după război.**Parlamentul** luase

un **aspect cu totul scăzut**, nivelul era într-ovădită **scădere**.

Ei bine, astăzi avem un Parlament , după **cum spunea d. prof. Iorga** la întrunirea majorităților ,

avem un **Parlament de < oameni subțiri >**

Și ce est mai bine, chiar, este că acest Parlament este

un parlament de oameni liberi și independenți "(**apaluze la majorități**)

[.....]

în al treilea rînd,**o altă categorie** , de care s-a ocupat d. Octavian Goga,

categorie de care **să-mi dați voie să vorbesc cu oarecare mîndrie** ,

deși d. Goga a vorbit în deriziune - **< naufragații >** - zicea d-sa - ,

ai **regimului cenzitar "**

"Și atunci mă întreb : oare **putem vorbi în modul acesta**

de fostul regim cenzitar , care **ne-a dat independența** acestei țări,

care ne-a dat România Mare , care ne-a dat întreaga propășire a statului român de dinainte de război ?

D-lor , **acesta nu este un regim condamnabil** cu o frază ușoară, pentru că d.Goga are talent, are și humor, dar humorul d-sale oricât ar fi de mare , nu poate rezista criticilor.

Regimul acesta cenzitar ne-a dat oameni , d-lor, ca poetul Bolintineanu, ministrul cultelor în timpul secularizării averilor mănăstirești, care a fost totuși înmormântat cu talerul.

Aș dori ca regimul de astăzi să poată da asemenea oameni .

(**aplauze prelungite la majorități .**)

Regimul acesta cenzitar v-a dat oameni ca Brătianu, ca Take Ionescu, ca Filipescu, ca să nu mai vorbesc de alții care fac fala acestei țări .

" Este deci imprudent de a vorbi de **naufrația regimului cenzitar** .[conservatorii]

Iar eu am **o singură dorință : ca România să ajungă la propășirea** la care era pe vremea **regimului cenzitar.** "(**apaluze la majorități**)(p. 457)

Em.Ottulescu,raportor / iul.'31

Guvern Iorga-Argetoianu .Legislatura I.Siunea ordinară **1931/ 1932**

28.a) Al.Otetelișanu (PP), discurs la mesaj, 24 nov.'31 , p. 66

(DAD, MO 6, ședința din 24 nov.'31, p. 66)

[LD: Răstoarnă, de fapt, întreaga demonstrație constituțională făcută de Manoilescu (Iul.'31, Senat) , privind ...absența **Partidului din mecanismul guvernării democratice.**

Vezi xerox sau fișier PP]

În context , explică de ce **Legea electorală trebuia și a prevăzut explicit, rolul jucat de partide în exercițiul suveranității naționale** , prin votul universal.

28 b) Simion Mehedinți,"Partele politice și statul corporativ"

Conf.la Fundația Carol I,13 dec.1931

[**Atenție L.D. Punct de vedere"retro- conservator"** (cu trecere efemeră în P.Ț.după 1919), mai mult decât "corporatist". Exemplu de refugiu pe care un vechi conservator încerca să-l găsească în orice idee anti-liberală.]

- Comitetul "Federației asociațiilor profesionale " i-a solicitat această conferință.

Inițial,el și-a declinat competența ,dar la insistențele Asociației ,care voia opinia unui "neangajat politic" ,a acceptat.

/România este " unul dintre statele cele mai bolnave din Europa "...

(vezi la fișier Mentalități)

*"[...] finanțele noastre n-ar fi ajuns sub tutelă străină dacă

concepția corporativă ar fi avut precădere ,asupra concepției politice de partid .[...]

Statul corporativ ,în care vorbesc numai cei care știu despre ce-i vorba, adică **fiecare de breasla lui** ,este **de o mie de ori superior**

statului în care despre toate pot vorbi clienții de pripas ai cluburilor. "(p3)

"[...] cînd conducătorii agriculturii vor fi o emanație a **breslei plugarilor**

[...]Camerele agricole ,adică reprezentarea corporativă a agriculturii [...]

atunci se va însănătoși și agricultura noastră.(p.12)

"[...]Cred deci că a venit momentul [...] ca **reprezentarea corporativă**

să înlăture **amestecul nefast al politicii de partid** în pregătirea tineretului aceste țări .

A venit vremea să zicem și în școală ,ca și în finanțe și plugărie ,în industrie și negoț , și în orice muncă cinstită , **să zicem politiciii de partid :în lături !**" (pag.14)
"[...] Iar de vină pentru această urâtă și primejdieasă transformare este **statul artificial** pe care o seamă de tineri de bună intenție ,dar cu rea pregătire sufletească ,ni l-au adus de-a gata din **oficina lui J.J.Rousseau** , unul dintre literații cei mai îmbătați de **abstracțiile enciclopediștilor** "
[...]"**Pentru societatea modernă ,nu este decât o singură metodă : cârmuirea statului prin profesioniști.**
Aici e **scăparea :în reprezentarea corporativă** [...] este postulatul cel mai imperativ al vieții moderne ". (pag.17)
"Să fie însă bine înțeles că atunci când vorbim de statul corporativ **nu ne gândim la experiența politică din Italia sau din alte țări.**
Destul am fost victima imitațiilor copilărești." (pag.17)
Simion Mehedinți / '31

29.) Ed.Mirto (PNT), Proiect de lege electorală * , 12 mart.'32

(DAD, MO 60, șed. din 12 mart.'32)

[Fișă.Nexeroxat . Prin căderea guvernului Iorga, legea este iarăși scoasă de la ordinea de zi !]

Ed.Mirto : depune un **proiect de lege** , din **inițiativă particulară**, pentru revizuirea **legii electorale din 1926** , lege nedreaptă .

-Voci : de ce nu a propus-o **PNT-ului când era la guvern ?**

-Iorga : **Legea electorală existentă**, este o falsificare a voinței poporului .

Dacă legea vine în discuție, **el nu se va opune.**

-IGDuca : Mirto are dreptate când spune că **unanimitatea partidelor politice vor schimbarea Legii electorale.**

Unii hulesc legea, **dar au profitat de ea.**!Să se studieze

-Iorga, Mihalache : protestează.

-Mihalache: **PNT** nu a venit la putere datorită acestei legi . **PNT regretă** că nu a schimbat-o ; **PNT nu vrea să mai vină la putere, prin ea!**

-IGDuca : **PNT a avut timp de 170 de legi, dar de asta nu !**

Împărtășește regretele lui Mihalache .

Notă . *

La 5 apr.'32, **Pamfil Șeicaru** depune , și el, din inițiativă particulară, un **Proiect de lege** pentru **modificarea Legii electorale**, care este **conexat la proiectul lui Mirto.**

Mirto se simte ofensat și se declanșează o **vie polemică** (DAD,MO 79, șed. din 5 apr.'32)

30.) Congresul regional PNT(Vechiul Regat) Discurs **I.Mihalache** ;

Alegeri pentru **organele provinciei** și pentru **CCExecutiv PNT** 1 aprilie 1932
("Dimineața", 28, nr.9077, 2 apr.1932)

[LD: **mobilizarea PNT pentru declanșarea crizei de guvern , preluarea guvernării, alegeri generale.**]

Mihalache / apr.'32

▣ **Legea electorală**

"**Legea electorală de azi trebuie înlăturată.**

Aceasta e și în interesul Coroanei și în acel al Țării.

Prima electorală e imorală și apolitică.

Ea a fost o **pavăză a lui Ionel Brătianu împotriva prințului Carol.**

Țara voia guvernul ei și Regele ei.

Brătianu voia guvernul lui și regele lui.
Aici este obârșia actualei legi electorale.
Pentru ce ar mai fi necesară prima , azi ?Contra cui ? Împotriva partidelor populare ?
[...] **Prima** ar putea fi o **pavază a neputincioșilor** .
Țara nu poate intra în normal cu această primă între Țară și Tron. [...]
Prima electorală de azi este a **persoanelor în conflict cu Țara.**"
I.Mihalache / 1 apr.'32

Guvern de alegeri Vaida . 1 iun.- ? iul.'32

31.) Scrisoarea lui N.Iorga

("Dimineața" , 8 iun.'32)
Către președ.Camerei, dr.Topa.
"Sunt informat , din isvor sigur, că **Parlamentul va fi dizolvat și înțeleg incompatibilitatea** între Adunarea pe care o prezidați și **un șef de guvern [Vaida]** , care **nu i-a cruțat** nici unul din calificativele , al cărui secret îl are.
"Dar cred că **acest guvern are o datorie** de la care nu se poate sustrage,
partidul pe care-l reprezintă avînd în această privință **angajamente formale și repetate.**
Anume , a ceea de a face ca **dizolvarea să fie precedată de renunțarea la prima electorală.**
" Pot asigura că și **Partidul liberal** , prezidat de d.**IGhDuca** , o dorește.
Binevoii, deci, **a vizita pe d.președinte [Vaida]** al Consiliului de miniștri ,
pentru a-i pune întrebarea dacă **e** sau **ba** hotărât la aceasta ?
"Întrebarea aceasta o fac **în numele a 200 de parlamentari încă nedizolvați.**"
Scrisoarea dr.Topa
Către președintele Consiliului, dr.Vaida
"Avem onoarea a vă trimite în copie **cererea d-lui deputat profesor N.Iorga** ,
președintele PND și fost președinte al Consiliului deminiștri,
rugîndu-vă să binevoiți a ne comunica , **dacă acceptați propunerea d-sale.**
"În cazul acesta urmează ca, **înainte de publicarea Decretului de dizolvare**
a Corpurilor Legiuitoare , **acestea să fie convocate petru a vota**
suprimarea primei electorale propusă de d.deputat **Ed.Mirto** , în numele PNT. "
Iorga / iun.'32

32.) Lotar Rădăceanu (PSD) , Declarație, 2 aug.'32

(DAD, MO 3, șed din 2 aug.'32, p. 13 -14)
[LD: consideră Parlamentul ales pe baza aceleeași "**legi electorale fasciste**" , folosită în mod revoltător , de peste 10 ani în România , în folosul partidelor burgheze .Încă de la votarea ei [1925-spune el]
PSD a cerut desființarea "**primei majoritare**" și introducerea **principiului "proporționalității"** .
PNT , printr-o atitudine echivocă , a contribuit la sabotarea acestei importante reforme,
cu care majoritatea partidelor ajunseseră la un acord sub guvernarea Iorga.]

▣ Legea electorală

" Pentru partidele burgheze vorbele sunt una și faptele , alta .
Modificarea legii electorale și proiectul de lege respectiv a fost înmormîntat

în comisiile Camerei. Acest procedeu califică îndeajuns atitudinea partidelor burgheze , foarte **darnice în declarațiuni** dar extrem de **zgîrcite** atunci cînd este vorba **să le realizeze**. "Nici **partidul Național-Țărănesc** , de la care a plecat în Camera trecută inițiativa de modificare , **nu face excepție** de la această regulă. Printr-o **atitudine plină de echivoc**, el **a contribuit la sabotarea acestei importante reforme** (**exclamări pe băncile PNT**) dovedind astfel, că **nu a urmărit altceva** în această chestiune decît **să arunce praf în ochii mulțimii "**

-**Pompiliu Ionișescu** : A fost de bună credință .

-**Rădăceanu** : "Cînd guvernul de tristă amintire al "specialiștilor" a fost nevoit să-și dea demisiunea

și se pune chestiunea noului guvern **PSD a afirmat** de la început , că criza politică nu poate fi soluționată decît printr-un **guvern neutru** , care să facă **alegeri libere** pe baza unei **noi legi electorale**, urmînd ca **guvernul definitiv** să se constituie **după indicațiile voinței liber și fidel exprimate** , a corpului electoral. **Majoritatea fostului Parlament s-a oferit să voteze reforma electorală** , dar **propunerea ei n-a fost primită.**"

Alegerile au fost făcute de un guvern "de partid" , pe baza legii vechi.

Încă o dată **dorința de a normaliza viața politică a fost ignorată** în mod **iresponsabil de PNT ."**

(**protestări la PNT**)

"În aceste condiții, **PSD are datoria să conteste guvernului dreptul de a vorbi de alegeri libere. Nu ajunge** ca , în linii generale, **libertatea propagandei și a votului** să fie asigurate. **Nu pot fi alegeri libere** acelea în care **o minoritate a alegătorilor poate furniza** , prin beneficiul primei, **o majoritate parlamentară covîrșitoare ."**

Rădăceanu /

▣ Rezoluția PSD

[**LD : Șah -mat la PNT ! Propune o Rezoluție**, prin care Parlamentul să ... **amîne validările**, să **retrimită dosarele la** Comisia electorală centrală , care să procedeze la **împărțirea proporțională a mandatelor.**]

Rădăceanu / 2 aug.'32

Guvern Al.Vaida Voevod.Legislatura II .Sesiunea extraordinară. **10 aug.-0oct.'32**

33.) **I.Niculcea** , (**G de F, Suceava**) **discurs la Mesaj, 18 aug.'32**

(DAD, MO 12, șed.din 18 aug.'32, p 265- 269)

[**LD : ședința este condusă de Șt.Cicio Pop** .

La validări, **Niculcea fusese contestat** pentru că **fusese condamnat** , dar nu știu pentru ce.

În discurs, se consideră **"independent "** , sub **semnul electoral al Gărzii** .

Este f-posibil , însă, ca **Niculcea** să fie , pur-și-simplu , un caz de **"naționalism-poporănesc "** , și **Garda să-l fi captat pentru aceasta.**

Xerox integral.În calculator, reprodus integral și , problematizat, la fișierele respective.

[**Discurs neconformist, intră direct în.....**]

Niculcea / 18 aug.'32

▣ **Crainicul țărănimii** .

Niculcea / 15 aug.'32

▣ " Independent "

[LD: nu știu cât de "independent " este, sau dacă... nu a fost tactica G de F de a-și asigura , astfel, cele două fronturi de ascensiune.Cert este că folosește **același limbaj, metaforic și amenințător.**]

" Dlor , **putința de a veni aici** , în mijlocul dvs, mi-a fost dată **întîi de popor** , acela care m-a trimis ;

în al doilea rînd, mi-a fost dată **de spiritul occidental al d-lui prim-ministru Vaida** , care a ordonat alegeri libere ;

și în al treilea rînd , mi-a fost dată această putință **de Garda de Fier, care mi-a împrumutat semnul ei**

fără precupețire și pentru care îi aduc mulțumirile mele." (**Exclamațiuni la PNȚ**)

Sunt deci **trimisul poporului, independent de organizațiile politice**

și tot **ce voi spune** aici , va fi numai **în spiritul poporului**, și numai **în interesul lui** .

[.....]

-Niculcea : " **Eu de zece ani lupt să intru în Parlamentul acesta** , și nu am putut pînă acum.

Dar știți de ce nu am putut ? Nu am putut pentru că **trebuia să intru aci cu belcugul de nas**, ca ursul,

să joc **cum îi place șefului**, și să nu spun ceea ce trebuia să spun și ceea ce simt.

De aceea **caracterul meu independent a preferat** să nu fie supus organizațiilor dvs politice .

Niculcea / 18 aug.'32

▣ Parlamentul

-Niculcea : " **Deputații și senatorii de astăzi nu sunt aleșii poporului ; ei sunt aleșii organizațiilor politice "**

-Voci : " Așa este ! " (**ilaritate**)

-Niculcea : "Organizațiile politice **aleg pe cine vor ele, nu pe cine vrea poporul "**

-Voci : " Așa este ! " (**ilaritate**)

-Niculcea : **Voința poporului este astfel falsificată** de organizațiile politice și de aceea **Parlamentul de astăzi nu reprezintă voința poporului** .

El reprezintă voința organizațiilor politice , care sunt cu totul altceva decît voința poporului "

-Voci : " Așa este ! " (**ilaritate**)

-Niculcea : " De aceea , la votarea validărilor, **eu am votat contra validării acestui Parlament** Poporul va cere putința de a-și trimite aci, în Parlament, pe fiii săi aleși cu adevărat ."

-V.G.Beldie : "Te-a trimis pe d-ta ! Dacă te-ar vedea poporul care te-a trimis !... "

[**schimbarea legii electorale**]

-Niculcea : **Votarea legilor în Parlament să se facă cu numărul de voturi cu care deputatul a fost ales .**

Astăzi, un deputat ales cu 5.000 voturi, votează ca și unul ales cu 30.000-50.000 voturi.

/ **Senatul actual să se transforme în Senat Corporativ ;**

/ **Desființarea senatorilor de drept (aprobări ironice)**

/ **Sancțiuni drastice pentru cei ce opresc cetățenii să se manifeste cînd merg la vot ;** (aprobări ironice) ;

/ **Controlul alegătorilor asupra aleșilor ;**

/ **Miniștrii -aleși de Parlament ;**

" În felul acesta, **numărul senatorilor și deputaților s-ar reduce** la mai mult de **o treime**, și mulți dintre **dvs. nu ați mai fi aici** (**ilaritate**) , iar deputații aleși ar fi mai aleși (**ilaritate**)

[...] Cu sistemul votului **actual pot intra în Parlament** - nu am intenția să blamez pe nimeni - **toate ciurucurile partidelor politice** , pe cînd cu sistemul celălalt , pe care îl cere poporul, vor intra cu adevărat aleșii Neamului . **Așa vă cere poporul să faceți legile "**

-Voci PNȚ : " Trăiască poporul ! " (**ilaritate**)

-Niculcea : Reprezentarea sinceră și nestingherită a voinței poporului este **primul pas** spre desrobirea lui, este **cheia de boltă** a dezvoltării sociale . **De aceea noi o admitem "**

-Voce PNȚ : "Care noi ? "

-Niculcea : "Noi, poporul.Eu nu vorbesc în numele meu.Eu sunt reprezentantul poporului "

(ilaritate, aplauze ironice)

-Voci : " Așa este ! " (ilaritate)

-Niculcea : " **Eu de zece ani lupt să intru în Parlamentul acesta** , și nu am putut pînă acum .
Dar știți de ce nu am putut ? Nu am putut pentru că **trebuia să intru aci cu belcugul de nas**, ca ursul,

să joc **cum îi place șefului**, și **să nu spun ceea ce trebuia să spun și ceea ce simt**.

De aceea **caracterul meu independent a preferat** să nu fie supus organizațiilor dvs politice ."

Niculcea / 18 aug.'32

▣ **Legea electorală.**

" Și atunci, **legea electorală de azi** , care nu permite acest lucru, **trebuiește înlocuită**.

Poporul vă cere o nouă lege electorală , o lege dreaptă și sinceră , naturală, fără înconjur.

Poporul vă cere ca în noua lege electorală ,

/ **să se suprimă prima guvernului.**

/ **să se suprimă 2 % pe țară,**

/ **să se amîne plata candidaturilor** , după executarea alegerilor (ilaritate)

/ **candidaturile să fie pentru întreaga țară și individuale** (ilaritate)

nu pe județe și nu pe liste, cum sunt astăzi.

/ **Votarea legilor** în Parlament să se facă **cu numărul de voturi cu care deputatul a fost ales** .

Astăzi, un deputat ales cu 5.000 voturi, votează ca și unul ales cu 30.000-50.000 voturi.

/ Senatul actual să se transforme în **Senat Corporativ** ;

/ **Desființarea senatorilor de drept** (**aprobări ironice**)

/ **Sancțiuni drastice** pentru cei ce **opresc cetățenii să se manifeste cînd merg la vot** ;

(ilaritate) ;

/ **Controlul** alegătorilor asupra aleșilor ;

/ **Miniștrii** -aleși de Parlament ;

I.Niculcea / 18 aug.'32

34) **Demostene Botez (PNT) , discurs lamesaj, 19 aug.'32**

(DAD, MO 13, 19 aug.'32, p. 284-289)

[LD . în contextul prezentării neîncrederii în parlamentarism, partidism etc etc ,

Nu neagă binefacerile votului universal, dar îi arată și **efectele firești, negative** .]

/ După război, prin **acordarea votului universal**, s-a produs acea "**scoborîre a omului politic** din sfera pură în care era pus odinioară " ... "într-o luptă aprigă " ... care "i-a deformat acea estetică senină [...]"

și **omul politic este silit să se scoboare și să lupte deavalmă cu poporul "**

/ Conferă **generoșilor întreg meritul pentru acordarea votului universal**, ignorînd deliberat vreun merit al PNL .

Demost.Botez / 19 aug.'32

35.) **Victor Iamandi (PNL) , discurs la mesaj, 22 aug.'32**

(DAD, MO 15, șed.din 22 august, pag. 324- 344)

Intervenții în discurs : **Armand Călinescu, M.Ghelmegeanu, Ed.Mirto, Virg.Madgearu, IGDuca, R.Franasovici** ș.a.

[LD - Vaida , Maniu ,Mihalache , absenți ; de la PNT , "de serviciu " Mirto , Călinescu, Madgearu

Duca asistă și are scurte intervenții. Două puncte vulnerabile are PNL : "Carol " și "georgiștii "

După **CICBrătianu** (axat pe probleme economice) după **Demostene Botez** (cu apologia statului țărănesc) ,

după intervențiile lui **Vaida-Voevod** (în discursul lui Brătianu) , dar, mai ales , pentru "urechile" **MSRegelui** ,

Iamandi (parlamentar din 1922) rostește un discurs (cca 3 ore) fulminant, metodic, care-și propune, punctual :

să respingă acuzele la adresa PNL ; să critice doctrina ,programul, etica și guvernarea PNT ;

să adjucece pentru PNL, guvernarea !

[.....]

lamandi / 22 aug.'32

▣ **Legea electorală.**

"Se vorbește în acea **declarație -programatică** despre **modificarea legii electorale.**

D-lor deputați , **nici într-o chestiune** - să nu vă supărați - **duplicitatea și lipsa d-voastră de sinceritate**

nu au apărut mai clar și mai precis **decît în atitudinea pe care ați avut-o în chestiunea legii electorale.**

"**Legea electorală am făcut-o noi, în 1926.** Am făcut-o pentru că trebuia să se facă , conform Constituției ,

o lege electorală unitară , și am făcut-o pentru că **o consideram** în momentul acela **vitală ...**

Ciorovăială parlamentară

-**C.Algiu** : Din convingere democratică, domnule !"

-**lamandi** : "Vă voi arăta eu imediat cît de democrați sunteți dvs în fața acestei legi....

Legea aceasta s-a făcut , ca orice lege, așa cum am făcut și Legea administrativă, așa cum am făcut și Constituția...

-**preot D.Man** : "Pe același calapod !"

-**lamandi** : Bine că există un calapod ; la dvs nu există nici unul .V-aș ruga **să încetați cu întreruperile**

și cu scandalul.Sunt în dreptul meu să discut și să-mi exprim opiniunile pe care le am.

D-voastră ați ajuns de **o intoleranță brutală.Sunteți majoritate**, noi suntem minoritate , și dvs , ca majoritate,

trebuie să fiți toleranți , chiar cînd sunteți nedreptățiți. Aceasta este datoria d-voastră. (**aplauze la PNL**)

Legea electorală noi am făcut-o .Ca toate legile , nu putea fi perfectă ,iar aplicarea ei a dovedit că trebuie modificată și adaptată situației și intereselor reale ale țării .

Dvs, în 1928, recunosc, nu ați avut nevoie să beneficiați de avantajele primei electorale și ați anunțat ,tocmai pentru aceea, că veți aduce modificări acestei legi.

La urma urmei, nu interesează modificarea legii în amănunt, ci **interesa un singur lucru** și anume,

suprimarea primei și a mecanismului practic al legii, dovedit defectuos, uneori absurd.

"Ați stat **3 ani la guvernare** , și nu ați făcut-o .**Anul trecut, în timpul guvernului Iorga,**

din **inițiativa parlamentară a actualului ministru al Comunicațiilor, dl Mirto,**

ați venit cu **proiectul** care s-a prezentat Camerei , și a căpătat **adeziunea primului-ministru** de atunci,

și al tuturor partidelor și grupărilor politice.

Să zicem că legea nu s-a votat pentru că sesiunea s-a închis prea repede.

-**C.Algiu** : Din cauza **aranjamentelor** de cari a vorbit d.Madgearu....

-**IGDuca** : D.ministru Madgearu **a afirmat un lucru absolut inexact.**[...]

-**lamandi** : [...] a doua zi după ce ați ajuns la cîrmă , s-a făcut de către d.**Iorga propunerea** ,la care aderasem și noi, [...] **să se convoace pentru două zile Corpurile Legiuitoare pentru a se vota suprimarea primei electorale.**

Această modificare se putea vota , deoarece **toți fiind de acord, votul parlamentului era sigur .**

D-voastră însă **nici nu ați răspuns la această propunere** , dînd dovadă (**protestări, zgomot la PNL**) că **interesul dvs de partid , vă preocupa infinit mai mult decît necesitatea modificării legii ."**

"Dacă guvernul dvs ar fi acceptat suprimarea primei, **mulți dintre dvs. nu mai erăți aici .**

Cu 40 % voturi , luați numai 152 mandate .Nu 275 , cît ați obținut prin beneficiul primei electorale , mai sunt 123 mandate. (**întreruperi, zgomot la PNL**) [...]

PNL , prin atitudinea pe care a avut-o, a fost **sincer în opoziție** - cînd îi convenea suprimarea primei - și ați fost **sinceri și la guvern** - ca să-și adjucece prima electorală.

De unde în aprilie '32 , d.Mirto cerea cu insistență votarea legii ... ajuns la guvern, a refuzat propunerea lui Iorga.

"Dați-mi însă voie să vă fac o propunere ; să zicem că pînă acum am trăit într-o contrarietate de interese, sub influența ocultă a culiselor.**Veniți cu legea aceasta acum, pentru a înlătura orice dubiu și pentru a nu se mai întîmpla**

- acum cînd guvernele se schimbă repede și Parlamentele se dizolvă în fiecare an -

să beneficieze un guvern nepopular de prima electorală , sau veniți cu legea acum sau în sesiunea de toamnă."

Sarjă parlamentară pro- și contra

- **Voce PNTJ** : se vorbește de ea în declarația -program !

-**GDuca** : [...] D-lor, a fost un moment în care **frunțașii d-voastră afirmau** că dacă ar fi aduși la guvern

înainte de a se modifica legea electorală, **ei nu vor beneficia de primă** Vedeți cum s-au ținut de cuvînt !

-**Pompiliu Ioanițescu**: a fost guvern de alegeri, nu a fost un guvern de partid !(**aplauze la PNTJ**)

-**R.Franasovici** : Va să zică legea electorală este bună cînd este guvern de alegeri, și este rea cînd este guvern de partid ?! (**aplauze la PNL**)

-**Ioanițescu** : Chiar dacă era guvern de partid, nouă nu ne era teamă [...] Știți bine că, **dacă la cîrmă ar fi fost guvern definitiv al PNTJ, cu totul altul ar fi fost rezultatul alegerilor .**

-**Duca** : D-le Ioanițescu [...] cred că abuzezi de naivitatea noastră. Acum eu **știu de ce d. Mirto s-a ridicat cu surîsul mediteranian** care îl caracterizează... (**ilaritate**)

-**Mirto** : "Care ne caracterizează ... " (**ilaritate**) Sigur că știi totul, pentru că **am stat împreună de vorbă...**

-**Duca** : " De sigur nu am nimic de ascuns. **D.Mirto** s-a sculat surîzînd și **m-a întrebat :**

< d-voastră sunteți de părere să schimbăm imediat legea electorală ? >

Sunt mulțumit să lămuresc chestia, cred că legea aceasta trebuie modificată , dar cred că trebuie modificată

într-un mod mai serios.Și de aceea, cînd mi s-a cerut părerea mea personală, dacă trebuie modificată chair

în această sesiune, care atunci se anunța că va fi cel mult pînă la 25 august, eu am spus :

< dle Mirto, eu cred că nu este bine. Această lege comportă o amplă discuție și în comisie , și în ședința publică,

și **părerea mea ar fi să nu o aduceți decît la toamnă** , pentru ca să o putem discuta cu toată seriozitatea pe care o comportă.> Prin urmare, d-le Mirto, retraceți mediteranianul dvs surîs !

(**aplauze la PNL**)

Sarjă parlamentară pro- și contra

-**Franasovici** : Părerea mea este că **ar trebui modificată imediat** ... în această sesiune extraordinară...

-**Voce PNTJ** : Combați pe șeful d-tale ?

-**Franasovici** : **Eu pot să am altă părere** .În sesiunea trecută , **d-voastră, tot partidul**, și în special exponentul d-voastră în această chestiune, **d Mirto a susținut "mordicus" ca această lege să fie votată** pînă la sfîrșitul sesiunii ,

care era peste 10 zile. Și d.Mirto poate să confirme că **n-a avut un susținător mai aprig** , mai sincer și mai cinstit **decît pe mine care eram exponentul oficial al PNL** , în comisia electorală.

Și atunci, **întreb pe d.Mirto și vă întreb și pe dvs. :** dacă așa de grăbiți erați atunci și socoteați că era posibilă legea electorală într-o săptămîină sau maxim zece zile, **de ce să nu putem să o votăm acum** , cînd mai avem pînă la sfîrșitul sesiunii cel puțin 10 zile ? (**înteruperi la PNTJ**)

Eu nu contest că **în mijlocul d-voastră nu sunt partizani sinceri și hotărîți să suprimă prima electorală , în cap cu d.Mirto.**Dar , iarăși, **nu puteți dvs contesta că în mijlocul d-voastră , și în special în ramura ardelenescă,**

oricît de sinceri și de aprigi ați fi d-voastră, în general, pentru suprimarea primei, **sunt și susținători ai acestei prime. "**

(**proteste la PNTJ**)

-**preot D Man** : Eu **nu-ți permit** să vorbești aici în felul acesta.**Declar** aici, **în numele ardelenilor** că nu este exact , oricît ai vrea d-ta să faci deosebire, **cu tot bizantinismul d-tale ,**

între parlamentarii ardeleni și cei din Vechiul Regat "(**aplauze la PNTJ, proteste la PNL**)

-**Franasovici** : " **N-am crezut că vă fac o ofensă , constatînd o diferență radicală de vederi între cele două ramuri ale d-voastră ."**(p. 337)

-Ed. Mirto : [...] prin legea electorală , ai căror autori sunteți pe deaîntregul, **ați dovedit cât ați crezut în votul universal**, printr-o lege în care în prim loc **n-ați luat nici o garanție pentru sinceritatea votului** (**aplauze la PNȚ**)

pentru ca, **la la adăpostul celor mai grozave fraude , să complecțați printr-o dispoziție legală ,**

în care ați scris, cu un curaj de neiertat ,**că 40 % din voturi, înseamnă 70 % din mandate .**

Aceasta dovedește pe deaîntregul sinceritatea și încrederea pe care ați avut-o în votul universal."

[...] Este adevărat că **s-a adresat lui Duca**, cu propunerea **ca legea să fie modificată în actuala sesiune.**

I-a spus , cu acel prilej, că **el nu vrea ca legea să fie opera unui singur partid, că dorește o colaborare**

din partea tuturor partidelor. **Duca i-a răspuns** că este nevoie de un studiu mai lung, **că în sesiunea din toamnă îi va sta la dispoziție .Este adevărat ?**

-Duca : Da ![.....]

-Mirto : " Eu vă promit - și am această autorizație și de la **președintele partidului și de la președintele guvernului** -

dacă d-voastră credeți că putem să stăm de vorbă și **să realizăm în această sesiune extraordinară ,**

să nu pregetăm zi și noapte și **vă stăm la dispoziție pentru realizarea acestei reforme."** (**aplauze la PNȚ**)

[...] Nu pot să contest că d.**Franasovici** , în toate ocaziunile, atît în conversațiile particulare, cît și în activitatea d-sale în comisia Camerei, **a fost și este , un luptător convins și hotărît , pentru realizarea reformei electorale "**

-Franasovici : "Oficial, în numele partidului "

-Mirto : "Oficialitatea d.voastră era discutabilă ."

-Voci PNL : Nu e adevărat !

(urmează o lungă contrazicere pe chestiunea **care și ce** a spus , între Duca și diverși ; dezvăluiri, confidențe,mărturisiri, în care s-a pus problema modificării legii ; spiritele se încing ; **Mirto îl somează imperativ pe Duca să răspundă categoric dacă este pentru suprimarea primei ;**

Duca răspunde pozitiv, dar susține că legea trebuie studiată , și adusă la toamnă) (p. 337-339)

[.....]

-Iamandi : el a adus în discuție **oportunitatea modificarea legii electorale**, pentru că face parte și din **directivele PNL,**

dar și **dintr-o convingere personală.Partidele serioase** nu-și mai pot întemeia rostul lor politic, pe speculații demagogice sau popularități ce se cîștigă ușor."**Trebuie să intrăm [...]** într-o fază **de maturizare politică**, deoarece după aproape

15 ani de la punerea în aplicare a **votului universal**, trebuie să presupunem că **educația cetățenească** a cîștigat suficientă seriozitate pentru a face **inutile tentativele de escamotare a voinței populare** , prin demagogie sau legi de specială protecție.Ex.La Ilfov, PNL a avut 31.000 voturi , iar PNȚ 38.000 .

Dacă se aplica Legea Mârzescu (1922) , care avea la bază circumscripția județeană, PNL ar fi avut 8 locuri, iar PNȚ , 9.

Partidele serioase trebuie să renunțe atît la demagogie , cît și la avantaje legale (explicabile în faza de provizorat , de normalizare) .

Iamandi / 22 aug.'32

36.) prof. N.Corodeanu (PNȚ) , Senat, **discurs la mesaj, 23 aug.'32**

(D.S. , MO 9, șed. din 23 aug.'32, pag. 181- 188)

Corodeanu / 23 aug.'32

▣ **Votul universal**

"Este o restaurațiune constituțională ceea ce am făcut noi , nu puteți nega .[!?!] (aplauze prelungite la PNT)

Și noi am dat votul universal , nu d-voastră [?!?!] (aplauze prelungite la PNT) căci nu faptul că l-ați scris în text , nu aceeași a făcut ca el să se și facă, ci conștiința pe care noi am turnat-o în masele adevărate ale țării "

-**Al.Lapedatu** : Dar la 1913, nici nu erați ca partid.

-**Virg.Madgearu** : La 1915, PNL propunea Colegiul unic, ceea ce era cu totul altceva , decît votul universal.

-**Al:Lapedatu** : Meritul este al PNL și puteți dvs. , dle Corodeanu să spuneți de la tribună orișice poftiți,

tot nu veți schimba istoria.D-voastră, dle senatori, puteți aplauda cît vreți , **adevărul este și rămîne așa.**

-**Corodeanu** : ☞ **Așa s-a scris istoria , dar istoria se mai poate scrie și altfel.**

PL a înscris votul universal, ☞ dar oligarhia a luptat ca el să nu se realizeze.

A venit apoi PNT care a realizat în fapt votul universal, și a schimbat axa politică a țării .

(aplauze la PNT) Și atunci am dreptul să repet : **noi am dat votul universal "**

Gîlceavă senatorială.

-**Corodeanu** : Care este strigătul dvs doctrinar ? Nici unul.O complectă tăcere , în fața unei catastrofe economice.

Nu știm ce gîndiți.

-**Madgearu** : Nu gîndesc nimic...

-**NNBotez** : Ba da, gîndim la curajul pe care îl au unii de a denega adevărurile istorice...

-**Madgearu** : Este așa de adînc ce spuneți , încît refuz de a răspunde...

-**NNBotez** : Ca să spună cineva că votul nu l-a dat PL, este o adevărată îndrăzneală .

-**Madgearu** : atacă felul cum au făcut alegerile ; felul cum au lăsat guvernul Averescu ; felul cum au guvernat în '27 / '28 ; și... prima guvernare parlamentară, a PNT, din 1928...

-**NNBotez** : Sunteți denigratorii tuturor actelor politice .Nu ați creat nimic, decît denigrarea critică...

N.Corodeanu / aug.'32

37.) **prof. I.Botez (PNL-1) discurs la mesaj, Senat, 24 aug.'32**

(D. S., M. O. 9, șed. din 24 aug.'32, p. 199- 204)

Botez /

▣ **Atmosferă parlamentar - senatorială**

[LD : din păcate nu am discursul lui Lapedatu .Vezi și procură-I !

I.Botez se autocaracterizează reprezentant al **burgheziei**, în dublă calitate : **industriaș și comerciant** ;se declară și ... **ultimul "generos "** (a fost printre fonatorii "Veții Românești ") ;a fost prof. lui M.Manoilescu ;] [.....]

I. Botez / 24 aug.'32

▣ **Corporatismul -Manoilescu**

Manoilescu este un om care , n-a avut vreme să facă realizări, dar **a avut elanul să facă o ideologie**, care **nu i-a fost simpatică d-lui Corodeanu** ...

care face colecție de ideologii...

- **Corodeanu** : vă las asta în sarcina dvs, nu fac colecție de ideologii, nu fac un muzeu...

-**I.Botez** : "**DI Manoilescu a vorbit despre statul corporativ.**

Ideea de stat corporativ , cea mai însemnată contribuție constituțională adusă cugetării

omenești de la constituționalismul englez, **este adusă de Soviete.**

Nu sunt bolșevic, dar nu pot să nu recunosc **ideile noi și contribuțiile noi** la cugetarea omenească , cugetare **isvorită cu prețul a milioane de cadavre omenești. "**

Va discuta cu Manoilescu .

" **Și dovadă că evoluțiunea Partidului Liberal** în Țara Românească a fost pe baza realităților, așa cum a fost evoluțiunea partidelor vechi din Anglia, este că **acest element de structură de stat, elementul corporativ, este prevăzut și în Constituția noastră, făcută de liberali.**

"Ce înseamnă **senatori profesioniști**, ce înseamnă **generalii**, ce înseamnă **înalții prelați** ,ce înseamnă chiar **senatorii de drept după 10 legislaturi** , cari, după ce natura l-a despuiat de multe bunuri, i-a dăruit măcar cu **înțelepciunea** ca să vină aici și să ne lumineze ?

Elementul adus aici de **specialiști e competența**, pentru că Statul în evoluțiunea lui și cu dezvoltarea **științei și a industriei**, neconținut trebuie să-și însușească **elementele competente, nu numai politice**, ci elemente de competență **tehnică** , de competență **economică** ; [-----]

Elementele de esență corporativă , introduse cu timiditate și menținute de **Ionel Brătianu** , acestea, probabil, că **se vor dezvolta** din ce în ce mai mult, pentru că **Statul capătă din ce în ce mai mult o structură economică.**

[...] desigur că , din acest p.d.v. **se va mai progresa** [...]"

"generosul " I.Botez / 24 aug.'32

▣ **Votul universal**

" ... dar **mă ridic împotriva d-lui Manoilescu și îi reproșez** - nu cu aversiunea de luptă , ci cu **regret** .D.Manoilescu să fie convins că, **fără suflet generos**, nici cea mai profundă inteligență nu poate fi fecundă în politică.

Nu cu pumnul tare - și guvernul trecut a fost un exemplu - poți intra în istoria unui neam , ci numai **cu suflet mare** .

Di Manoilescu, ceea ce mă mîhneșe , **vorbește cu o sfidare castelană de < apele stătătoare ale votului universal.> [!!!]**

Ei, nu ! Nu sunt apele stătătoare , **sunt apele vii , care desrobesc un popor.**

Nu trebuie d.**Manoilescu să sfideze votul universal** , ci să se înscrie cu toată puterea și cu tot sufletul **în apărarea lui."**

-**prof. N.Corodeanu** : Cum împăcați aceasta cu votul corporativ ?

-**prof. I.Botez** : Legea electorală , într-adevăr, **ia mult din principiul votului universal**, pentru că dă votul universal dar desființează alegătorii.

De aceea trebuie schimbată.

-**prof.M.Manoiescu** : Îmi dați voie , d-le senator Botez ?

Dvs **sunteți singurul coleg care mă intimidează** ,fiindcă sunteți singurul - fac o destăinuire care poate nu vă va fi plăcută - care **mi-ați fost profesor.**

Evident nu este prea măgulitor să spui cuiva că are un elev senator .

De aceea, îmi dați voie...

-**Corodeanu** : Eu cred că are motive să fie supărat ...

-**Manoiescu** : Numai din p.d.v.al vârstei.Și atunci , îmi dați voie , să vă fac, cu toată condescendența , o întrerupere.

Eu am vorbit cu o mare economie de cuvinte , dar cred , cu toată preciziunea, pentru oameni de finețea dvs.

Eu nu am vorbit împotriva votului universal.

Știți foarte bine, că **eu am foarte mult curaj în politică**, și mai ales , **afortiori, am curaj în afirmarea ideilor mele doctrinare și teoretice.**

Eu m-am ridicat împotriva votului universal egal,

și aici este mai mult decît o nuanță.**Votul universal egal , este votul de astăzi.**

Așa cum îl prevede **Constituția**, vot care este ca o <apă stătătoare > ,

în care **se amestecă și generalul** de corp de armată , care a comandat bătălia

în fața inamicului,și **savantul** cu renume mondial, și **omul care reprezintă** ,

din p.d.v.intelectual ,**abia o licărire de conștiință și de inteligență.**

Contra acestui vot universal egal m-am ridicat eu.

Sistemul corporativ , care nu trebuie confundat - cum am spus - cu sistemul fascist ,sistemul corporativ se bazează tot pe voința exprimată a națiunii , tot pe votul universal , dar nu pe votul universal egal, ci pe votul universal diferențiat, împărțit pe colegii speciale, profesionale.

Și cred că, între a condamna votul universal în bloc,

și între a vrea o corectare, o atenuare,- recunosc, radicală -

a votului universal, pe calea colegiilor diferențiate, este o mare diferență.

-Corodeanu : "Dacă ați putea împăca statul corporativ cu votul universal, ați face o minune ."

-I.Botez : "Tocmai am să răspund d-lui Manoiilescu că am și eu mulțumirea mea sufletească , că, avîndu-l elev,între noi doi, profesorul bătrîn este mai înaintat în idei decît tînărul elev senator.

Eu aprob ideea statului corporativ , care trebuie să crească aici, în Senat,

-o aprob - dar nu aprob ciuntirea votului universal așa cum este,

fără distingo de intelectualitate și capacitate ,

ci prin expresia poporului întreg , bazat pe instinctele și intuiția lui primară, care totdeauna a dovedit că simte în mod vag ,dacă nu cu luciditatea inteligenței, ce trebuie să facă.Îmi place să văd acest instinct turbure , această intuițiune ; să se exprime și ea în sfatul țării și să ținem seama de această expresie , alături de intelectuali și de cei care își dau seama cu mintea diabetică .

De multe ori în istoria popoarelor, mintea poate greși , dar instinctul de conservare al mulțimii nu greșeste niciodată.

lată de ce trebuie aceste ambe elemente amestecate.

De aceea mă diferențiez profund de d-voastră, care, admițînd aristocratismul intelectual, prin aceasta m-ați clarificat.

-Manoiilescu : "Diferențierea funcțională a reprezentării "

-I.Botez : " Dvs ați mai spus ceva , care iarăși mă face să privesc în cutele sufletului

dvs. Mă faceți să admir inteligența d-voastră.Dar, de multe ori, omul nu-și dă seama de ce are ascuns în sufletul său, și d-voastră, prin cîteva cuvinte,

arătați că suferiți de junismul din trecut care deși era intelectualicește deasupra țării,nu-i bătea inima cu această talpă a țării , și anume :

ați împărțit pe cetățenii unei țări ,cu oarecare ironie sarcastică,

în oameni care alimentează și oameni care se alimentează ."

" Ei, d-lor, într-un stat , toți cetățenii muncesc.

Mi-a venit în minte , atunci, un cuvînt rostit de **Constantin Arion** ,

cînd noi luptam pentru împămîntenirea țăranilor, pentru pulverizarea latifundiilor , care prea mult întîrziaseră. Atunci ne-a aruncat în față :

< Dar ce sunteți voi ? Voi sunteți proprietarii de idei ? > - ca și cum ideea și dezvoltarea minții nu înseamnă nimic în evoluția unui popor.

De aceea cred că ideologia d-voastră este posibil să mai sufere schimbări.

Îmbrățișați cu inima caldă , fără nici o rezervă, această clasă primară și încă brutală

a Țării Românești , și să o ridicăm noi, care am învățat pe banii ei,

ca să o facem culturală " (apaluze prelungite, generale) (p. 201-202)

I.Botez / M.Manoiilescu / 24 aug.'32

38.) **I.Hudiță (PȚ -Lupu) , discurs la mesaj, Cameră, 24 aug.'32**

//despre Corporatism // despre **M.Manoiilescu** //

(DAD, MO 16 , 18, șed. din 24, 26 aug.'32, p.)

[LD : este și el unul din **istoricii de profesie** care s-a implicat în politică militantă.

Prof.univ.la Iași. Ar fi interesant dacă... ai emite vreo opinie despre **capacitățile politice ale istoricilor !** Ca impresie generală, de sigur da ! (motivează, legitimează , decupează, compară, exemplifică, citează, încearcă un "sistem")

lată : **Iorga (PND) , George Brătianu (PNL-2) , Victor Papacostea (PNL-2) ,**

Al. Lapedatu (PNL-1) , **Victor Iamandi** (PNL-1) , **Ion Nestor** (PNL-1) , **CCGiurescu** (PNL-2) , **Gh.Zane** (PNT) , **I. Hudiță** (P-Ț, ulterior PNT) , **I.Lupaș** , (PP, apoi PNA) , **Silviu Dragomir** , **I.Z.Codreanu** (G de F) , sunt **istorici - parlamentari** , desigur , nu de același calibru .

I-a ajutat Istoria , sau sunt "dependenți " politic? De la caz la caz .

Istoria este aservită susținerii doctrinei în care sunt înregimentați.

În cazul lui Hudiță : "Țărănismul" Încercare de abordare istorico-sociologică a evoluției societății românești : socialism, liberalism, neoliberalism, țărănism.

Mai mult " contribuție profesională " decât originalitate.]

Hudiță / 24 aug.'32

▣ **Seriile istorice**

[Trece în revistă epocile istorice - sclavajul, servajul- vechile regimuri - rev.engleză , franceză , rusă .]

Din ele trage două concluzii : Că societățile omenești au indicatul **sensul net spre care evoluiază** :

eliberarea și asigurarea **unei vieți tot mai bune pentru individ , pentru toți oamenii** ;

că etapele de eliberare ale omului sunt **din ce în ce mai scurte** ;

Veacul al XIX / XX a **lichidat vechiul regim** din Europa și a instaurat **regimul democratic -parlamentar**, avînd doi adversari :

/ la dreapta , reprezentanții vechiului regim , **cu doctrina corporatistă** ;

\ la stînga ,socialiștii , **cu doctrina socialistă a lui Marx și Engels** ;

Marx, punînd la baza cunoașterii fenomenelor **concepția materialistă a istoriei**, consideră că **evoluțiile anglo-franceze nu au eliberat individul din p.d.v economic**,

ci numai din p.d.v politic și social ,și că **această operă de eliberare** nu poate fi realizată de societatea burgheză, ci de **clasa proletară, condusă de partidele socialiste**.

Au mai fost și alte " formule " : guvernul de tehnicieni [**Iorga**] , < **ritmul nou** > [**georgiștii**] (căruia un ghiduș de la Iași i-a spus < **Ritm nou din vin vechi** >)

Iată deci **regimul parlamentar actual** (cu sistemul consultării masselor , **pe bază de sufragiu universal, cu alegeri libere**) încadrat de **cei doi adversari** mai importanți :

/ doctrina "**statului corporativ** " (care are un reprezentant recent,

în Senat,prin M.Manoilescu) și

/ **formula "socialistă "** .

[-----]

Hudiță / aug.'32

▣ **Parlament.**

[**LD** : trebuie să-l dau în mare parte dreptate ... dar numai pentru că ... "**senatorii de drept** " nu și-au luat rolul în serios ! Altfel, prezența **clerului, a militarilor, a academicienilor , a parlamentarilor cu experiență...** etc etc....

putea da o greutate care să-i justifice numele de "maturul corp "]

" În ce privește puterea legiuitoare , **noi am introdus un principiu nou**, și anume , **organizarea puterii legiuitoare** în România **în sistemul unicameral** ,

considerînd că **o Cameră este suficientă** pentru necesitățile legislative ale statului nostru, cu atât mai mult , cu cît **Senatul, în forma în care este organizat astăzi**,

cu senatori de drept , prin funcțiuni pe viață, cu dizolvarea Parlamentului în fiecare an -

probabil că de acum înainte chiar la șase luni - cu guverne care se constituie pe cîte două, trei luni, **putem vedea** într-o bună zi transformat **Senatul**

într-**un mare azil de pensionari** , senatori de drept, apărînd, în fond,

ca o simplă pensiune a politicianului român."(p. 398)

I.Hudiță / 24 aug.'32

39.) **prof.C.Rădulescu -Motru** (PNT , Raportor) , **discurs -concluzie**, Senat,

24 aug.'32

(D.S. , MO 9, șed. din 24 aug.'32, pag. 204- 210)

[LD : deși apele par mai "liniștite " la Senat - cu o atentă urmărire și a discuțiilor din Cameră -liniștea este aparentă , deoarece **PNȚ se comportă provocator, agresiv,** (după părerea mea) ,și, în continuare , cu **atac centrat pe PNL !**]

C.Rădulescu -Motru / 24 aug.'32

"Neoliberalism "

[LD : patimă , ranchiună, zeflema, suficiență !]

Madgearu : " Ați avut o dată o ofertă de doctrină.V-a dat-o dl **Manoilescu** , care a făcut **doctrina neoliberalismului**, în 1925. Ați respins-o !

Ați avut apoi unul mai talentat și mai priceput în chestiuni de doctrină , pe **Ștefan Zeletin** , care a scris **adevărata doctrină a PNL, în "Burghezia română "**.

Nici pe el nu l-ați primit în PNL , și l-a luat generalul Averescu ,ca să-i facă doctrina și să-l ajute în campania electorală.

Acesta este adevărul. (aplauze la PNȚ)

-prof.I.Botez : "O doctrină nu trebuie să fie confecționată , nu trebuie să fie lucrată de cineva. **Ea trebuie să iasă din fiziologia vieții partidelor**"(p. 206) [.....]

-Rădulescu Motru : " Să sperăm că veți găsi mijlocul să reinviați vechiul liberalism.

Poate îl vor descoperi celelalte partide, din celelalte țări.

Adresați-vă simpaticului coleg, d.**Manoilescu**, care a și făcut **teoria neo-liberalismului** și a arătat **necesitatea intervenției statului** în activitatea economică "(p. 208)

-Madgearu : "Acum dl **Manoilescu** vă oferă **o nouă doctrină , doctrina corporatistă "** [LD : De ce lor ?!]

-Manoilescu : "Acum o s-o primească !"

[.....]C.Rădulescu -Motru / 24 aug.'32

40.) **C.Toma (PNL-georgist, Iași)** , discurs la mesaj, 31 aug.'32 , p.

(DAD,MO. 20, 31 aug.'32, p. 538; 549-554)

[LD : deși **PNL-2 fusese "generos "** cu **gouv.de alegeri Vaida...** [**la fel ca PNL-1 față de gouv.lorga !**] se produce o schimbare de ton... și **contestă Guvernului Vaida legitimitatea ...**]

C.Toma / 31 aug.'32

Legea electorală

De la 1925 , de la votarea **Legii electorale**, cu a sa " primă " , **PNȚ a întreprins o puternică și continuă acțiune împotriva ei.** A propus chiar un "proiect " pentru suprimarea ei.

A taxat folosirea ei ca un act de "imoralitate politică " , deoarece "subtilizează " voința țării.

Iar acum , PNȚ se sprijină pe ea !

-Gh.Zane (PNȚ, Iași ?) : Fiți sincer, dle Toma, **dacă** dvs luați 40 % , faceați guvernul sau nu ?

-C.Toma : **Dacă** eu aș fi dus acțiunea PNȚ, **dacă** aș fi declarat că utilizarea acestei prime este un act de imoralitate politică, nu primeam să formez guvernul în aceste condiții.

" Eu nu am considerat prima un act de imoralitate politică,

ci numai **dvs. ați considerat-o ca atare ."** Eu nu protestez pentru mine .

Protestez pentru nerespectarea principiilor dvs.

C.Toma / 31 aug.'32

41) **V.Rădulescu (PNȚ , Raportor la Adresă)** , discurs conclusiv, Cameră , 1 sept.'32

(DAD, MO.21,șed. din 1 sept.'32, p. 582-596)

Intervenții în discurs : **Inculeț, Mihalache, IZCodreanu , IGDuca , Socor, Gh.Brătianu** ș.a.

[LD : este un doctrinar "țărănist" . În locul argumentelor și analizei aplicate celorlalte partide (doctrine, programe, politici ,) el recurge la întrebări retorice, persiflări, etichetări.

Denotă fie aroganță, fie incompetență, fie simplitate.

Este în schimb , un fervent susținător al **regimului parlamentar**, al rolului ce revenea **majorității parlamentare** în mecanismul politic de guvernare, ceea ce confirmă **ponderea acesteia în doctrina PNT** [Discursul este un rechizitoriu vehement la adresa PNL-ducist]
V.Rădulescu / 1 sept.'32

▣ **Constituționalism**

Regretă că Argetoianu nu este în incintă, ca să-i dea răspuns la observații .

"Am introdus înadins anumite pasagii în această Adresă , care se referă și la **problema constituțională**

și la problemele economice , pentru că aceste probleme corespund **nevoilor sufletești** și nevoilor materiale ale poporului român.Am introdus într-adevăr **o anumită frază** referitoare la **dispozițiile noastre constituționale**,

afirmînd că poporul român a ajuns astăzi la **o maturitate necesară**

ca **să se poată pronunța în chestiunile mari ale politicii românești , în deplină libertate.**

Cînd am introdus acest pasagiu , **aveam o anumită țintă** , pe care constat că **am atins-o** .

Într-adevăr, **d.Argetoianu s-a simțit atins**. Pentru ce , mai mult ca altădată ,

am stăruit asupra acestui **pasagiu** , **a cărui eliminare o cere d.Argetoianu ?**

" Pentru că noi avem încredințarea că , în ce privește dreptul public,

ne găsim într-adevăr în **o perioadă de transformare**. [**LD : hodoronc tronc !**]

Este netăgăduit că **pînă în momentul de față , noi am trăit într-un regim parlamentar fals.**

Și acest regim a fost subliniat cu mai multă tărie și în alegerile din 1926 [**PP-Averescu**]

și în alegerile din 1927 [**PNL**] " (**aplauze la PNT**)

Va rămîne vie în amintirea acestei țări , **participarea jandarmeriei** , sub generalul **Davidoglu** și sub generalul **Ștefănescu** , pentru falsificarea exercițiului liber al dreptului de vot.

"Am voit să afirmăm că **această stare de lucruri este trecută** și că **nu va mai putea reînvia** pe pămînt românesc "

(**aplauze la PNT**) (p. 583) [.....]

V.Rădulescu / 1sept.'32

▣ **Partide - Regim parlamentar**

[LD : clasificare arbitrară, aș spune mioapă, dacă poate susține că PSD reprezenta o "realitate politică " ,

iar ... **LANC și Garada** , nu ! Nu este singura eroare.

Grav este că o spunea la tribuna parlamentului și că vorbea în numele **PNT !**]

Regimul parlamentar se găsește într-o **situație falsă** și trebuie transformat dintr-o ficțiune , în realitate.

[.....]

Votul universal

Votul universal

Iată ce scrie " **Universul**" < Și totuși la noi , aceia care pretind **adaptarea ideologiei democratice**

au rămas cu **vechea " superstiție "** , considerînd și astăzi **sufragiul universal** drept sursa de fericire

a poporului român și **mecanismul politic ideal** , care trebuie păstrat cu sfințenie .>

- **Xeni** : "Adică tomai în contradicție cu PNL , care crede altfel " (Iaritate la pNL)

- **Rădulescu** : "După **Universul**, inspirat de conducătorii PNL (!?!) regimul parlamentar și votul universal

sunt niște superstiții "Iar "**Viitorul**" publică un articol , alături de o poză a lui Iamandi, în care spune :

< **Răul cel mai mare** economic [...] este **evoluția statelor spre etatism** [...]

în țara noastră **acest cancer este operabil** dacă un guvern tare și conștient [...]

ar reda țării , libertatea dinainte de război [...]

prin **suprimarea tuturor legilor nefaste , votate în ultimul timp**. >

-Xeni : "Foarte just "

-V.Rădulescu : Va să zică , PL e încă departe de ceea ce credeam noi asupra cuceririlor democratice

și se gîndește la libertățile dinainte de război [!?!] [...]

prin urmare, democrația românească este atăcată și pe față și pe ascuns [.....]

Acest lucru îl aducem la cunoștința Majestății Sale Regelui,

pentru ca să înțelegeți și dvs. și să trageți consecințele necesare " [!?!]

-Xeni : Dar cine a dat votul universal ?

-Comador Dan Zaharia : Votul universal a fost cîștigat în tranșee !(p. 584)

[.....]

V.Rădulescu / 1 sept.'32

▣ Regimul parlamentar - Legea electorală

[LD , atenție ! una din cele mai plauzibile explicații privind tergiversarea modificării legii electorale ;

în fond, tapajul privind "prima guvernamentală " , era un instrument de propagandă , fie a partidelor de opoziție, fie a partidelor mici, care nu puteau să acceadă la guvernare.

Altfel, "prima " aceasta , într-un sistem de partid multiplicator , rămînea singura cale pentru guvernarea monocoloră, de partid.]

d-lui Socor i s-a părut că noi n-am avea o linie unitară de vederi în privința Legii electorale .

Ce l-a făcut pe d.Socor să ajungă la această concluzie ?

-Socor (dir."Dimineața ") : Programul guvernului.

-V.Rădulescu : Am mai auzit această observațiune , că s-a cerut - și știu cînd s-a cerut - în mod formal ,

ca guvernul d-lui Vaida trebuia să convoace vechiul parlament și să modifice legea electorală.

Atunci eu am răspuns cu un gest de indignare , pentru că

aceasta însemna că noi încă consideram regimul parlamentar cu o ficțiune.

Este vorba de o lege complicată ale cărei părți sunt neconținut susceptibile de discuțiune, pentru că acolo nu este vorba numai de primă, ci și de garanțiile luate de legiuitor pentru asigurarea secretului votului și libertății alegătorului.

Aceste chestiuni , a căror discuțiune poate să dureze mai mult de 10zile, pot fi discutate de un guvern [Vaida]

cu totul străin de băncile parlamentare ?[parlament lorga]

Era admisibil ca acest guvern să se expună, la un moment dat, să i se dea un vot de blam ?

În ce situație s-ar fi găsit atunci Regele , care ar fi însărcinat pe d.Vaida cu formarea guvernului,

cînd acestui guvern i s-ar fi dat un vot de blam ?

Iată de ce cred că această cerere era făcută de oameni cari nu putuseră să priceapă

că regimul parlamentar era o realitate

și această realitate împiedica guvernul Vaida să facă convocarea Corpurilor legiuitoare .

Facem această declarație , suntem în adevăr , pentru suprimarea primei

și că în legea electorală "prima" este o dispoziție rea care, în orice caz, nu este a noastră. "

-Em.Socor : " Aceasta nu este suficient. Suprimați prima electorală ;

dar care va fi sistemul de repartizare al mandatelor ? Aceasta vrem să știm, pentru că programul cu care PNȚ s-a prezentat în fața alegătorilor, spunea clar :

suprimăm prima electorală și repartiția se face proporțional.

În programul guvernului această precizare nu există.

-V.Toncescu : "D-ta uiți că proporționalitatea este de natură constituțională "

-V.Rădulescu : " Noi putem să afirmăm că prima va fi suprimată. Celelalte dispozițiuni vor fi discutate.

Care va fi situația ? [...] expun aici un p.d.v. personal : credința mea este că ,

dacă legea electorală va fi modificată și dacă prima va fi suprimată,

, în mecanismul complicat al sufragiului universal și în varietatea grupărilor politice și a programelor,

va fi imposibil ca un singur partid să poată obține majoritatea , ca să poată forma singur guvernul.

-Em.Socor : Suntem de acord.

-Rădulescu : Ce se va întâmpla ? Vom intra pe făgașul atît de natural al tuturor țarilor civilizate

și vom avea atunci **guverne de colaborare** , prin **voința țării** , și nu va fi decît **un bine pentru țară."**

(aplauze la PNT)(p. 587) [.....]

V,Rădulescu / 1 sept.'32

I.Inculeț / I. Zelea Codreanu / Mihalache / IG Duca / Mihalache / Gh.Brătianu / Mihalache /

▣ **Marile reforme democratice - polemică (p. 588 -592)**

[LD : această **polemică** s-a desfășurat pe parcursul **întregului interbelic**.

Ea nu s-a stins decît ... o dată cu lichidarea acestei clase politice de către comuniști, după 1944, iar istoriografia comunistă s-a "hrănit " copios din aceste reciproce acuze, negări, injurii, calomnii...

pentru a le nega vreun merit față de țărănime.Este foarte greu - și nu știu cui ar mai ajuta - să încerc să restabilesc eu adevărul .Răul a fost făcut și trebuie explicat nuanțat.

[LD : Chiar așa ! Oare au renunțat vreodată țărăniștii la aceste negațiuni ?

vezi dacă găsești ceva în memorialistica gulagului comunist. Dar în epocă.... aceste negări reciproce

au provocat o mare derută în ochii tineretului , privind partidele politice]]

[LD : Negarea rolului PNL ,pentru reforme, pentru război, pentru Unire... a fost **leit -motivul atacurilor PNT**.

Psihologic, trebuie să am în vedere , accentul subiectiv fatal, pus de șefii PNT , pe atunci **simpli ofițeri**

în armatele adverse - **Maniu**, în armata austro-ungară ; **Mihalache**, în armata Vechiului Regat.-

Pe acest substrat , s-a adăugat **nevoia articulării ideologiei țărăniste** (la Mihalache)

și a **dezideratelor regionalist -ardelenești** (la Maniu) ...

astfel explicîndu-se înverșunarea cu care nu au renunțat niciodată la atacurile lor]

- **V.Rădulescu** : S-a mărginit partidul Liberal, ca totdeauna , să facă **o serie de învinuiri**

și să afirme **trecutul său politic**. A spus ieri [LD : 31 aug.- nu am] d.Duca **o axiomă** :

sufragiul universal și exproprierea sunt opere exclusive ale PNL,

"Îi răspundem că **nu este adevărat** , că **axioma este aceasta** : [.....]

"Tot trecutul Partidului Liberal dovedește că votul universal a fost o ficțiune .

Acest adevăr trebuie rostit și nu erați dvs datori să stăruiti așa de mult asupra acestui trecut "

-I.Inculeț : " Și **votul universal și exproprierea erau curente populare** -a spus-o și d.Maniu.

Este incontestabil [...] erau curente populare care **trebuiau înfăptuite**. După cum știți, **eu sunt din Rusia ...**

-Voci PNT :Din Basarabia ...

-Inculeț : ... și în Rusia , înainte de revoluție, erau aceste curente populare .

Or, tocmai în această privință , **ne miram noi cei din Rusia**, mai ales minoritarii,

cum **regimul țarist** , în frunte cu **țarul și nobilimea**, mergeau orbește în prăpastie ,

ținîndu-se de privilegiile lor, izvorîte din proprietăți asupra pămîntului și a votului restîns.

" Vă mărturisesc că, **ieșit din revoluția rusească** , am fost **profund impresionat** cînd am constatat

că **în România Veche**, într-o țară mică, **aceleași chestiuni** [...] **au fost rezolvate de un partid**

care pe atunci era **reprezentantul burgheziei mari de la sate și orașe**.

Tocmai acest fapt m-a impresionat mult și **am admirat poporul acesta românesc** din România Veche ,

care , prin **conducătorii lui**, la momentul oportun, **nu au așteptat** ca aceste drepturi ale poporului

să fie luate prin revoluție , ci **le-au dat din proprie inițiativă** , renunțînd din propria inițiativă la privilegiile lor "

(aplauze la PNL) Dacă dvs ați fost organizați într-un partid, atunci, firește, [...] poate dvs ați fi avut cumințenia și ați fi dat aceste drepturi. Însă, **în orice caz, P.L a fost acela care era la cîrma țării înainte de război** și, pricepînd curente populare , **a luat-o înainte și a dat ceea ce trebuia să fie dat.** Acum **pro domo** .Dacă a fost ceva care m-a determinat ca **să intru în Partidul Liberal, a fost tocmai lucrul acesta.**

Nu am obiceiul ca să divulg conversațiile personale , însă aici este ceva , care se poate spune. În ziua aceea cînd a vorbit d.Maniu , l-am expus d-lui **Vaida** , aceleași considerațiuni. Mi-a răspuns : **< Dle lanculeț , ai dreptate , într-adevăr conducătorii României dinainte de război**

au înfăptuit aceste revendicări, din proprie inițiativă și la vreme . > (aplaude la PNL)

-I.Zelea Codreanu- tatăl (G de F) : "Dle Inculeț, **știu și eu ceva** înainte de ce știai d-ta. Uite ce știu eu cu precizie , că **marele suflet , care a fost Regele Ferdinand I** , iubitor de țărănie și de libertatea popoului românesc, **fără să întrebe guvernul**, a venit la noi **pe front și a spus cuvîntul său pentru pămînt și pentru vot universal "** (aplaude la PNL)

-IIMirescu : " O legendă !"

-I-Z.Codreanu : "Asupra acestui adevăr s-au pronunțat destui oameni politici în țara aceasta. S-a pronunțat și d.**general Averescu** la timpul său, și **diferiți fruntași politici au afirmat același lucru.**

Știu precis că atunci cînd a venit **Regele Ferdinand** la noi pe front și ne-a făgăduit nouă și tuturor ostașilor aceste două lucruri...

-G.Ștefănescu -Goiceanu (PT) : " Prin ordin de zi ."

-IZCodreanu : " **Prin ordin de zi**, așa este .**Atunci guvernul nu știa nimic** și pe guvern l-a pus în fața faptului împlinit.

-C Radovici (Un .Agrară) : "**Reformele anunțate în 1914, de ce au fost făcute ? "**

-IZCodreanu : " Dacă este vorba de reformele enunțate la 1914, eu vă spun :

aceste reforme le-am enunțat noi la 23 aprilie 1910." [LD : ???]

-C.Radovici : "Să dăm Cezarului ce e acezarului !"

-IZCodreanu : "Apoi Cezarul este Regele Ferdinand "

-Inculeț : " Cu toții știm că **tot ce se face , se face în numele Majestății Sale Regelui** .Incontestabil că și reforma agrară și votul auniversal s-au făcut nu numai cu **consimțămîntul** , dar și **cu inspirația marelui Rege Ferdinand.**

Însă d-le Codreanu , vezi d-ta, și **Regele trebuie să-și găsească un perfect instrument** pentru a le introduce în viață,

și acest instrument **a fost tocmai Ionel Brătianu cu Partidul Liberal** , gîndul căruia coincidea cu gîndul Regelui Ferdinand " (aplaude la PNL)

-Emil Socor (dir."Dimineața") : [...]**de ce nu a făcut aceste reforme după 1907** , după ce **țărării s-au răsculat**

și după ce s-a văzut și de către orbi **necesitatea de a se da țăranilor pămînt și vot ? "**

-I Mihalache (ministr.de Interne) : " Dle președinte să-mi dea voie d.Inculeț să **mă bucur , ca "regătean"** ,

de progresele pe care d-sa le-a făcut , pentru că , **în timpul cînd PNL a venit cu votul universal**,

[LD : la ce i-a putut aduce orbirea negării de merite ! Mi s-a făcut lehamite !]

d-sa , în Sfatul Țării, împreună cu alți prieteni de ai noștri,

neîncrezători în reformele < burgheziei > române ,

au discutat luni de zile dacă trebuie să se unească < cu sau fără condiții > , cu Vechiul Regat " (aplaude la PNL)

-I.Inculeț : "Era guvern Marghiloman, atunci "

-I.Mihalache : "Motivul real era : **neîncrederea în reformele și făgăduelile < burgheziei > române.**

" Mi se pare că **d.lanculeț a făcut mari progrese**, și aceasta este îmbucurător !

Dar eu am impresia că **d-sa este mai catolic decât Papa ."**

" **Partidul Liberal bate mereu monedă că a dat votul universal și exproprierea** .Să-mi dați voie să-l întreb :

astăzi, de la război încoace, **mai este vreo țară în Europa în care să nu existe votul universal ?**

De ce se laudă atunci , liberalii, cu această **reformă care a fost o cucerire generală**, pentru toate țările înapoiate , operă realizată în timpul războiului, **sub presiunea evenimentelor ?**

Adevărul este că **liberalii au ținut înscris în programul lor , timp de 20-30 de ani votul universal,**

și a trebui să vină **expediția din 1913 în Bulgaria**, pentru ca ostașul român să ia contact cu o țară

în care votul univesal era o realitate de 30 de ani,

și Ionel Brătianu, a cărui inteligență și al cărui patriotism îl recunoaștem cu toții,

a trebuit să înțeleagă că ceea ce nu s-a putut refuza cetățenilor bulgari , cu 30 de ani în urmă, **nu se va mai putea refuza nici românilor**. Și astfel **a recunoscut că trebuie să se introducă**

în România- nu votul universal , pe care îl avea în program de 30 de ani **-ci colegiul unic** , adică **vechile colegii cenzitare**, strânse într-un singur colegiu, **plus cel mult știutorii de carte** , căci aceștia se discuta dacă să intre sau nu."

În 1914, a fost convocată **Constituanta** , **anume ca să se facă aceste reforme cu totul reduse** .

Și atunci **mă întreb** :dacă ele erau în domeniul sufletesc general al PL , **ce dar mai bun** ar fi putut să facă țărănimii

și națiunii române , **în momentul pornirii la război, decât votul universal și exproprierea ?**

Adevărul este că **a trebuit să vină acea puternică presiune** , în fața căreia nimeni n-ar fi putut să se sustrgă ,

și **să dea votul universal și exproprierea** , mult **mai largă** decât trecuse prin mintea oricăruia din oamenii politici , inclusiv șeful PNL " (**aplauze la PNT**)

" Să nu se invoce aici guvernul Marghiloman.Știm cu toții că Marghiloman a guvernat într-o epocă scurtă de recrudescență reacționară, când se credea în victoria Germaniei.[.....]

Dar **însuși Marghiloman [...]** **sub presiunea revoluției rusești , [...]** **ar fi dat votul universal** "[.....]

"**Partidul liberal** avea două **garnituri** înlăuntrul lui : **la stînga, tineretul democrat ; la dreapta, marea proprietate, tot așa de conservatoare ca și P.Conservator.**

"Tactica lui era : **reforme înaintate** pe hîrtie, în "program" ca să le agite **pentru elementul democrat din stînga,**

și **practici reacționare** , la fel cu ale P.Conservator, ca să liniștească **elementul reacționar din dreapta "**

(**aplauze la PNT**) Aceasta este trista realitate .

Să încetați o dată , d-lor liberali, cu exploatarea unor reforme în care nu ați crezut

nici chiar după ce le-ați subscris , pentru că **ați căutat să le falsificați în toate dispozițiunile lor. "**

(**aplauze , strigăte " Așa e ! " , la PNT**) [.....]

I.G.Duca / 1 sept.'32

▣ **Ionel Brătianu -reformele**

(replcă lui Mihalache)

[**LD : IGDuca citează din Notțele sale ,ca martor al conversațiilor dintre Carol I și Ionel Brătianu, apoi ca membru al guvernului pe timpul neutralității .]**

" D-lor deputați, discuția de astăzi nu are nici măcar meritul originalității , fiindcă **sunt 13 ani**

- de la 1919, din Parlamentul de la Atheneu - **de cînd d.Mihalache și prietenii d-sale**

susțin mereu că noi nu am avut nici un merit în înfăptuirea reformelor democratice ,

în înfăptuirea votului obștesc și a exproprierii ."

-I **Mihalache** : Meritul fatalității de a le subscrie .

-IGDuca : Știi că aceasta este chestiunea care pe d-ta, pățimaș cum ești, **te doare** mai rău.

Cu ce **nu te poți împăca** este că **nu sunteți d-voastră decît beneficiarii , iar nu autorii reformelor democratice.** (aplauze la PNL)

Eu respect aceste simțăminte numai dintr-un p.d.v: din cauza tenacității lor. Dar, dă-mi voie să-ți spun ,

este așa groaznic de nedrept ceea ce spui în această privință, așa de dezmințit de realitatea însăși a faptelor ,

încît, crede-mă , **are să vină** în curînd **o vreme** în care chiar **d-ta ai să recunoști nedreptatea afirmațiunilor pe cari le tot repeți de 13 ani .**

De aceea, dă-mi voie să sper că **va veni o zi** în care **și d-ta îți vei da seama că greșești cînd prezinți chestiunea sub o formă atît de pățimașă.**

Care este adevărul ? **Adevărul istoric este următorul.**

Întîiu , eu nu contest evidența. **Reformele nu sunt numai produsul oamenilor cari le realizează în mod practic :**

ele sunt și rezultatul ambiantei unei epoci.

-IIMirescu : "**Cascada tronurilor și revoluția din Rusia. "**

-IGDuca : "**Este evident acest lucru.** Dar care este **meritul istoric al PNL** , pe care orice ați spune d-vs

nu îl veți putea distruge ? Este că **PNL a pus ca o problemă imediată , de realizare a României Mari ,**

problema reformei agrare și electorale ."Cînd ? Aici dați-mi voie să vă spun că , după mine,

meritul nepieritor al lui Ionel Brătianu(aplauze prelungite la PNL)

Atunci cînd , în Țara Românească , Partidul Conservator , care **era potrivit acestei idei**, avea o putere și o autoritate mare, și , în al doilea rînd,

atunci cînd în Europa - și mai ales în Europa ce ne înconjoară - **era cu totul altă atmosferă** decît aceea prielnică unor atari reforme.

Să vii astăzi să aperi chestiunea exproprierii , **nu este un merit pentru nimeni**, cînd toată lumea a realizat-o,

dar să vii să formulezi ideea exproprierii atunci cînd **nici o țară din Europa** , nici chiar în cele mai

democraice , **nici un partid de guvernămînt nu îndrăznea să o propue** ca o soluție practică și de imediată

înfăptuire , **aici este marele merit al lui Ionel Brătianu** .(aplauze prelungite la PNL)

Și încă o dată, cînd **într-o Românie Mică** , care în momentul acela era înconjurată , pe de o parte

, de **monarhia reacționară a Habsburgilor** , pe de altă parte, de **puternica împărăție țaristă**.

Aceasta va rămîne **un merit al lui Ionel Brătianu** nu numai pentru politica românească, dar **pentru politica europeană**, căci a dovedit atunci că **el are o viziune clară a destinelor** ,

care într-un viitor apropiat **așteptau Europa întreagă.**" (aplauze la PNL)

" Credeți dvs că acest merit istoric al PNL îl puteți dărîma prin patimele d-voastre trecătoare și vremelnice ?

Nu, d-le Mihalache , d-ta cel dintîi vei ajunge , cînd vei avea peri albi, **să regreți cuvintele pe care le rostesti astăzi.**"

IGDuca / 1 sept.'32

▣ Regii Carol I , Ferdinand I - reformele

(replică lui I.Z.Codreanu)

[LD : IGDuca citează din **Notițele** sale ,ca martor al conversațiilor dintre Carol I și Ionel Brătianu]

am auzit, zic, că **d.Zelea Codreanu a vorbit de rolul MSR Ferdinand** , în înfăptuirea reformelor.

"Marea fericire a României , în epoca în care reformele s-au impus ca o necesitate politică și socială,

a fost tocmai că **Regele Ferdinand a înțeles** , ca nimeni altul, **necesitatea acestor reforme**

și **guvernul Național-Liberal** de pe atunci - din care eu am avut onoarea să fac parte - n-a avut **sprijin mai mare,**

mai **înțelegător** și mai **deplin**, în fiecare clipă, **pe chestiunile democratice de tot felul,** pînă și pe chestiunea **expropriării subsolului,** decît din partea **MSRegelui Ferdinand I.** "

[Dar....]

"Dacă regele Ferdinand ar fi înșă printre noi, cu simțul de dreptate care l-a caracterizat , **El** , cel dintîi, **ar protesta cînd i s-ar atribui numai lui meritul reformelor** , și aceasta din două motive :

întîi, pentru că **Regele Ferdinand** știa că în momentul în care reformele au fost aduse de Brătianu ,

nu El era Regele României , era unchiul Său, **Regele Carol I.**

Bătălia cea mare , pe care Ionel Brătianu a trebuit să o dea pentru a pune reformele pe terenul realizărilor practice,

nu a dat-o cu Regele Ferdinand, ci cu Regele Carol, și aici iarăși sunt dator să aduc un omagiu bătrînului

suveran , care, **la sfîrșitul glorioasei sale domnii** , după ce **ani de zile s-a opus acestor reforme,**

n-a voit să închidă ochii înaintea de a le fi văzut realizate.

/ Știi ,dle Mihalache, care era formula Regelui **Carol** ? **Zicea : <da, m-am opus** acestor reforme ani de zile,

dar astăzi nu sunt destul de lipsit de simțul realităților, ca să nu văd că **aceste reforme se vor impune** în curînd

.[...] **nu vreau să las succesorului Meu această chestiune deschisă,** fiindcă este o chestiune prea gravă

pentru un început de domnie.**Prefer ca eu,** cît voi trăi, cîțiva ani, fiindcă sunt de peste 75 de ani, **să o rezolv** și să iau o atare grijă moștenitorului meu. >

/ **Regele Carol,** în **septembrie 1913** : < Guvernul conservator, compus din două ramuri , care nu se înțeleg între ele, nu va putea merge înainte și **va trebui să veniți dvs, liberalii, la putere.** >

/ **Ionel Brătianu** i-a răspuns : < Sire, **nu vin la guvern decît** cu o singură condiție :

ca să pot înfăptui reformele .Altminteri nu iau puterea. >

/ **Bătrînul Rege** , care era un om foarte cumpănit în gîndurile lui, a cerut să mai reflecteze și în noiembrie

sau decembrie - în notele mele aș putea găsi data exactă- bolnav fiind, l-a chemat pe Brătianu și i-a spus :

< **M-am gîndit, îți acord reformele** , **pregătește-te** să vii peste cîteva săptămîni **la guvern** . >

[.....]

"Prin urmare , Regele Ferdinand nu putea să tăgăduiască meritul nostru , fiindcă **știa că chestiunea fusese hotărîtă înainte de venirea sa la Tron, de către predecesorul său.** (p. 590)

[.....]

IGDuca / 1 sept . '32

▣ **Reformele -Parlamentul de la Iași**

(replîcă lui Mihalache, Socor etc etc) **-continuare -**

-Mihalache : "Vorbiți de colegiul unic ? [...] Dar pentru Dumnezeu, este un lucru important .În ajunul războiului,

nu aveți curajul să vorbiți de votul universal ! Este un lucru important ! "

-Duca : " **Le-am amînat** , fiindcă **conservatorii ne-au amenințat** că , dacă vom veni cu aceste reforme,

profitînd de apropiata perspectivă a războiului, **vor dezlîntui o luptă împinsă pînă la un adevărat război civil** "(**exclamații ironice la PNT**) A ! Vă este ușor d-voastră, feciori de bani gata ai reformelor, să vorbiți și să rîdeți astăzi.

(" lupta sălbatecă " dusă de Nicu Filipescu ; "deslănțuirile violente" ale lui PPCarp, Alex.Marghiloman, Titu Maiorescu) **Brătianu și-a zis : < Cum am să intru eu în război, cu o țară în răzvrătire politică,**

pe chestiuni interne de această însemnătate ? **Mai bine amîn reformele** cîtăva vreme, pentru că **ele se vor impune**, mai mult încă, sub presiunea războiului și voi putea astfel să le realizez într-o măsură mai largă ...>

"Am venit la Iași , și acolo s-a deschis Parlamentul, în decembrie ,cîteva zile după căderea Bucureștiului.

S-a discutat **Mesajul Regal.**

Ciorna acestui Mesaj a fost **redactată de mine**.Prin urmare, eu nu vorbesc din auzite , vorbesc din ceea ce știu, vorbesc întemeiat pe fapte, la care am avut marea cinste de a fi părtaş. În textul acestui Mesaj am pus **această frază** - a fost scrisă de mîna mea - că, astăzi , mai mult decît oricînd,

se impune ca **să realizăm reformele anunțate la 1914** , și pe temeiul cărora **a fost convocată Constituanta " ...**

-Em.Socor : Dar s-au anunțat în 1914 ?

-Duca : " ... am pus această frază în Mesaj, și cînd **s-a dus Brătianu cu Mesajul la RegeleFerdinand ,**

spre a-l supune înaltei Sale aprobări, **Regele s-a grăbit să primească și să subscrie** fraza aceasta înscrisă de noi.

Iată de ce , iarăși, Regele Ferdinand , nu putea să conteste meritul și inițiativa noastră în această chestiune.

Dar , mai departe, **cînd regele Ferdinand a rostit discursul său de la Răcăciuni**

-să-ți mai dau încă un amănunt , d-le Mihalache, e bine să-l știi ! -

a fost **discuțiune violentă în Consiliul de Miniștri** . **Take Ionescu** a protestat și a spus :

< cum și-a însușit Majestatea Sa dreptul să angajeze guvernul pe chestia reformelor ,

căci noi **nu suntem un guvern Național-Liberal, suntem un guvern național,**

și **dacă dvs, liberalii, sunteți pentru reforme și le vreți largi,noi, Partidul Conservator, avem**

concepțiile noastre și , oricare ar fi evenimentele, nu putem renunța așa de ușor la ele.

Încă odată, cum a putut Majestatea Sa să-și ia acest angajament , fără **să ne fi consultat și pe noi , în prealabil ? >**

Și atunci, știți ce a răspuns **Brătianu ?** : < Dar d-le Ionescu, Majestatea Sa n-a făcut, în discursul de la Răcăciuni,

decît **să parafrazeze fraza care era în Mesajul Tronului** , pe care **d-ta l-ai iscălit alături de mine.>**

Și **astfel, Take Ionescu** a trebuit să renunțe la acțiunea pe care o începuse ,

și **s-a convins și el că nu se mai pot amîna reformele .**

Acesta este adevărul istoric.Încă o dată vă spun : **ar fi bine să nu mai veniți cu această chestiune ,**

și **n-o mai tratați** , pentru respectul cuvenit adevărului istoric , **cu atîta violență și patimă. "** (p. 591)

I.Mihalache / 1 sept.'32

▣ PNL -reforme democratice

(replică la replica lui Duca)

-I.Mihalache : " Dlor deputați, din amănuntele pe care ni le-a dat d.Duca ,

am constatat mai întîi, că d-lui n-a vorbit de ce nu a fost dat votul universal [...] ci a arătat

de ce nu a putut fi realizat colegiul unic [...] care fusese promisă prin scrisoarea lui Ioan

Brătianu , din 1913, iar că acestea

nu au putut fi date, din pricină că PNL nu a avut libertatea de acțiune : **s-a temut de Partidul Conservator. "**

-IGDuca : " Aceasta era o concepțiune mare, de om de stat ,

d-le Mihalache, ridică-te mai sus, pentru Dumnezeu ! "(**aplauze la PNL**)

-Mihalache : " Dle Duca, eu sunt convins că, **dacă** PL exista o profundă și sinceră convingere , **dacă** era omogenitate de vederi, **dacă** era unanimitate de vederi, pe aceste mari chestiuni, PL, care nu s-a împiedicat de Partidul Conservator în alte împrejurări, nu era să se împiedice tocmai pe aceste mari probleme, și când avea atâtea sute de mii de țărani în spatele său. (aplauze la PNȚ) ,

pe care-i putea porni , cu și mai mare entuziasm la război.

Dvs trebuia să ne fi arătat de ce PL nu a realizat , nu colegiul unic, ci **sufragiul universal**, pe care-l avea înscris de aproape 30 de ani, în program **și exproprierea largă** , cu care se laudă acum, **decît după război.**

Aceasta să o facă **istoricii dvs.** Pîna atunci , **noi știm un lucru :**

unul dintre istoricii noștri de **astăzi, d.lorga, a făcut altfel povestea acestor evenimente** [...](p. 591)

Mihalache / 1 sept.'32

▣ **Regele Ferdinand și reformele.**

" Și pentru că aici este vorba de **amintiri istorice** și de omagiul care s-a adus **Regelui Ferdinand** ,

omagiul la care și noi ne alăturăm, țin de datoria mea să vă spun

ce **mie mi-a spus Regele Ferdinand , într-o audiență textual :**

< reforma votului universal și a exproprierii , Eu, Regele Ferdinand , le-am făcut > (aplauze la PNȚ) (p. 591)

Mihalache / 1 sept.'32

▣ **PNL: reformele , războiul**

(contra-replică la replica lui Duca)

" **Dle Duca**, voi fi fericit ca **istoricii d-voastră să mă convingă că am fost înșelat .**

Deocamdată, pînă acum , tare nu știu de ce ați pus în program votul universal și l-ați ținut 30 de ani nerealizat.

Ca reprezentant al clasei țărănești , știu că în realitatea zilei și în realitățile noastre sociale , **această clasă țărănească nu a avut nici o deosebire de tratament**

în raporturile cu clasa conducătoare din trecut și cu viața politică ,

între Partidul Liberal și Partidul Conservator "(aplauze la PNȚ)

Și, ca să punem punct : **știm că , 1907 și 1916**, adică așa cum ne-ați dus pregătiți de război,

o fi aparținînd și Partidului Conservator, dar în proporția în care a guvernat țara;

restul vă aparține d-voastră "(aplauze prelungite și îndelung repetate la PNȚ) (p. 591)

IGDuca / 1 sept.'32

▣ **Curentele din PNL - reformele**

(replica la noua replică Mihalache)

Mihalache a spus că PNL nu a făcut reformele, nu din cauza opoziției PC, ci

din cauza existenței a mai multe curente în PNL.

El se simte obligat ca, din acest p.d.v., să aducă **un omagiu PNL , pentru momentul 1913.**

"Ionel Brătianu a convocat partidul , după ce a scris istorica sa scrisoare , și a spus

membrilor lui de toate categoriile , și celor bătrîni, și proprietarilor de zeci de mii de pogoane, și tineretului generos :

< acesta este programul meu , cu acest program guvernez, **dacă mă ajutați ,**

dacă nu, să mi-o spuneți categoric și eu mă retrag din viața publică.> (aplauze la PNL)

-Mihalache : I-am adus omagiul pentru aceasta .

-Duca : "De unde vine mîndria mea ? Eu nu m-am mirat atunci ,

că **tinerimea generoasă și-a dat aprobarea ei acestui program înaintat de reforme ;**

mîndria mea provine din faptul că am văzut , cu o spontanietate admirabilă, pe **toți bătrînii partidului,**

de la bătrînul Costescu-Comăneanu , care avea aproape 80 de ani, pînă la Alexandru Filipescu

de la Vlașca ,
care avea 45.000 de pogoane de pământ, pînă la Ionel Dinu Mihail, care avea 80.000 de pogoane de pământ,

i-am văzut pe toți , în unanimitate , fără să fie nevoie de nici o presiune asupra lor

- vă afirm în mod solemn : de nici o presiune - pe toți aceștia i-am văzut **dînd adeziunea lor întregă lui Brătianu**

și fiind **susținătorii reformelor , tot atît de hotărît ca și tinerimea generoasă.** " (**aplauze prelungite la PNL**)

**Și , ca să conchidem .D.Mihalache crede că este foarte abil cînd mereu repetă :
ați vrut colegiul unic, nu vot universal .**

" De sigur, era vorba de **o problemă în plină evoluțiune** [...] ea își urma fatal drumul ei.

Omul de stat nu poate să realizeze dintr-odată toate concepțiile lui. Numai naivii , numai nepregătiții în politică ,

își închipuie asemenea lucruri și își facasemenea iluzii ." (**aplauze la PNL**)

-I.Mihalache : " Timp de **30 de ani , votul obștesc a fost numai în programul naivilor din partidul d-voastră ? "**

-IGDuca : "**O asemenea concepție** nu era permisă unui om

cu înțelepciunea și experiența politică a lui Ionel Brătianu și

nici **regele Carol** nu ar fi permis ca această chestiune să se rezolve în vremuri normale, fără o fatală evoluție. [...]

PNL a reprezentat întotdeauna **progresul**, nici o dată măsurile restrictive.

Dle Mihalache, de aceea ai să te trudești încă atîția ani , cît vei mai trăi, să ne iei acest merit "

-Mihalache : Am ceva mai bun de făcut

-Duca : Dar îți declar dinainte că **nu vei reuși**, fiindcă **sunt adevăruri istorice** mai puternice decît voința și de cît patimile d-tale." (**aplauze la PNL**) (p. 592)

Gh.Brătianu / 1 sept . '32

▫ PNL- reformele democratice

(replică la opiniile lui Mihalache) **Vezi pe larg și context la fișier PNL-1**

[**LD : atitudinea lui este dramatică, paradoxală față de confruntarea dintre PNȚ și PNL-ducist. Ca și cu alte prilejuri, ocolește , ignoră , existența celuiilalt partid, vorbind parcă în numele unuia singur !**]

" Scopul meu este însă să **protestez cu toată vehemența și cu toată indignarea**

împotriva falsificărilor istorice cari se încearcă

atunci **cînd se contestă meritele Partidului Liberal**, și ale marilor săi conducători de altă dată , în chestiunea **ridicării morale și materiale a păturii țărănești** din această țară. (**aplauze la PNL**)

Dle ministru Mihalache , ați citat adineauri **părerea d-lui Iorga.**

" Însă , în această chestiune , ca și în altele mai recente, ca și în "**Doi ani de**

restaurație" ,d.Iorga

este stăpînit de **aceeași patimă** , de aceeași **vâltoare de luptă pătimașă** , care întunecă vederile acestei Adunări "

"Asupra acestei chestiuni, **nu din patimile care vă frămîntă** , aici, **va ieși adevărul.**

Istoria se va pronunța asupra ei , cu toată obiectivitatea și cu toată seninătatea care o caracterizează.

Dați-mi voie să conchid printr-o întrebare : **această discuție istorică** , asupra unor fapte care stau deasupra îndoielii

și nici nu ar mai trebui să formeze obiectul preocupărilor Adunării , este oare **singurul obiect al dezbaterilor noastre ?**

D-lor, **reforme** de cari s-a vorbit și de care se vorbește mereu, reformele acestea care ne sunt scumpe,

ca și amintirea acelor din inițiativa cărora s-au înfăptuit ,sunt amenințate în cauzele , în efectele și esența lor, **de criza grozavă care ne apasă .** (**aplauze prelungite la PNL**)

Ei bine, **preocuparea noastră** trebuie să se îndrepte în primul rînd **asupra prezentului și**

asupra viitorului.

Opera noastră nu trebuie să fie o discuție zădarnică asupra trecutului, ci trebuie **să fie o operă de restaurare**,

pentru **a salva prezentul și a pregăti viitorul** acestei țări. Acestea am avut de spus."

-I.Mihalache : " Fac un **apel la d.Brătianu** , care este istoric, ca în preocupările d-sale de istoric

- și fac un apel **și la ceilalți istorici** - atunci **când vor judeca trecutul** țării noastre și **activitatea** pe care au desfășurat-o **guvernării** noștri , **pînă la Unire**, să rezerve **un capitol** prin care **să explice viitorului** , **cum se poate ca în România să existe pe un pămînt atît de bogat** ,

cea mai săracă clasă țărănească ? (**aplauze, bravo , la PNT**)

Cum se poate ca, după atîția ani , după atîtea decenii de fericită guvernare liberală,

să avem în România **cea mai mare mortalitate și cel mai mare analfabetism din**

Europa ?

Atîta și nimic mai mult." (**aplauze prelungite la PNT**) (p. 592)

V.Rădulescu / 1 sept.'32

▣ **Votul universal**

(după replicile lui Duca și Gh.Brătianu , contrate de Mihalache)

[LD : **reține ! atît de rar ai găsit preocupări pentru adevărul istoric ! Nu știi ce profesie avea**]

-V.Rădulescu : " Dle președinte, d-lor deputați,**lunga incursiune în domeniul istoric**, pe care a făcut-o d.Duca

, **nu m-a convins** în ceea ce privește **adevărurile istorice** ,

pentru că **chiar d-sa a recunoscut** că **cele două reforme au fost impuse de vreme.**

Mi-a mai dovedit această lungă incursiune un lucru, că **istoria nu trebuie scrisă de acei cari participă la evenimente** .**Istoria este scrisă mai târziu** , cînd faptele vor putea fi privite sub o anumită perspectivă ,

de acei **oameni cari vor putea să aibă note** de la toți cei ce au luptat între dînșii .

" În orice caz, d-lor, **dacă istoria va contesta paternitatea Partidului Liberal**,

în ce privește cele două mari reforme, **un singur lucru este hotărît și lămurit** ,

și **acest lucru nu este nevoie** să ni-l lămurească nici d.Duca, nici d.Brătianu[.....]

că **votul universal a fost escamotat de Partidul Liberal** (**aplauze la PNT**)

că timp de **10 ani țara întregă a fost batjocorită** , că **nu au fost alegeri libere** și că

votul universal a fost un simulacru.

" **Nu avem nevoie** , pentru această chestiune , de **cunoștințele istorice ale d-lui Duca**

pentru că aceste lucruri le cunoaștem noi , cari **am fost martori** ai acestor scene. (**aplauze la PNT**)

[...] "**Oricare ar fi fost partea de contribuție , ea a dispărut**

prin modul cum s-a comportat Partidul Liberal față de ele. [...]" (p. 593)

V.Rădulescu / 1 sept.'32 , retro'1913

▣ **Mihalache, țărăniștii - conservatorii .**

(replică la polemici)

" **Eu mai știu un amănunt istoric.** Mi-au căzut în mîină **documente care contrazic spusele d-lui Duca**

- **Memoriile lui Maiorescu** - dar regret că nu știam că acest lucru va fi adus în discuție publică.

Din duelul care a fost zilele trecute între d.Maniu și Duca, d Duca a crezut că, provocîndu-l ,

d.Maniu va veni să dea explicații , și a venit cu tot acest material documentar.

Spuneam că mi-a trecut prin mîină o dată acest document și trebuie să existe acest document :

am văzut **o notiță a lui Maiorescu** , după pacea de la București, prin care Maiorescu afirma următorul lucru :

Majestatea Sa Regele Carol I , imediat după încheierea păcii de la București , **a avut impresia**

că **Ionel Brătianu a aruncat acele două reforme ca o digresiune** [**LD sic ! poate a vrut să**

spună "divesiune" ? !]

pentru **ca să întunece gloria lui Maiorescu**, care făcuse războiul și pacea de la 1913."
"Această constatare pe care o face Maiorescu, este în continuă concordanță cu toată **atitudinea**
de ani de zile,

de decenii, **a Partidului Liberal**, care **a vrut ca orice reformă** să fie considerată de opinia
publică **ca aparținând lui**.

Este cunoscut în deobște **acest sectarism**, care **a caracterizat întreaga operă a Partidului
Liberal**.[...]

"Aceasta ne face **dovada** că **multe reforme** cari se prezintă ca ale PNL, erau făcute **sub
presiunea evenimentelor**
și **sub presiunea acestui tînăr partid [PT]** , care amenința existența **Partidului Liberal**." (**aplaude la PNȚ**)

[...] "Adevărul este că **acest partid a atras în rândurile sale toți oamenii de seamă,
toate figurile** cari s-au ilustrat în viața publică de la război încoace.

Acesta este adevărul , și așa se explică de ce oameni **ca Matei Cantacuzino** ,
au fost în Partidul Țărănesc , alături de d.Mihalache ."(p. 593) [.....]
V.Rădulescu / IGDuca / I.Mihalache / 1 sept.'32

42.) dr.N.Lupu (PT) , discurs la Conversiune, 2 oct.'32

(DAD, MO 41, șed. din 2 oct.'32, p. 1592-1593)

[**LD : Contestînd Gov.Vaida dreptul de a legifera (cu cei 40 % alegători !)**

Singurul lucru bun pe care l-ar putea face PNȚ , ar fi reforma electorală ,
cum se anunța în **Programul din 1926**, cum a promis **Mihalache, Madgearu** etc etc....
Numai astfel ar intra în "normal" viața parlamentară, guvernarea democratică a țării...
Lupu / 2 oct.'32

Guvern Maniu . Legislatura II .Sesiunea ordinară . 15 nov-dec.'32

43) G.Ștefănescu-Goiceanu (PT-Lupu) , la mesaj, 16 dec.'32

(DAD, MO 20, 16 dec.'32, p. 420)

Goiceanu /

▣Corporatismul fascist italian

▣ Corporatismul manoilescian

- **Goiceanu** : „ Eu nu pot să încep discuția întreruptă ieri seară , fără a da un răspuns
sau fără a face o precizare colegului nostru **Stelescu**,

care a fost **șocat de un cuvânt violent** , pentru **o formulă politică violentă**.

Dacă d-ta, d-le Stelescu, ai înțeles sensul adânc al unui stat corporatist,
formula violentă , pe care am dat-o ieri, era un nimic.

Dar sensul pe care eu l-am dat acestei formule politice, că **este o prostie**,

privea corporatismul din Țara Românească , așa cum a fost formulat și îndoctrinat
de către reprezentanții fascismului român.

Dlor, să mă explic :**Corporatismul** nu este o instituție nouă , nu este deloc o inovație politică
recentă.**Revoluțiunea franceză** n-a fost decît **o reacțiune împotriva corporatismului politic**

al Evului Mediu. **Această reacțiune ne-a dat toate bunurile democrației**,

cu care **se făleşte epoca și secolul nostru** de acum.

Tendința de a readuce corporatismul politic, ca structură de stat, în țara aceasta, - nu este motivată prin faptul că undeva această formulă ar fi dat rezultate concrete.

Acesta nu este un motiv. De ce ? Fiindcă **nu se poate acomoda cu structura noastră economică** și ,

ca dovadă că nu se poate acomoda cu a nimănui,

este că însuș **acela care a conceput această formulă de stat și de viață** , [Mussolini]

a afișat pretutindeni că **fascismul , adică corporatismul italian, nu este o marfă de export.**

Se poate vorbi de aceasta , dle Stelescu, **într-o țară ca aceasta de plugari ,**

în care singura realitate, spuneam, este pământul și plugarul ?

Și vă aduceam ieri în discuție chiar afirmația unei personalități , care timbrează ceva din

prestigiului secolului nostru, a lui **Lloyd George**, drept care , reprezentant al unui stat de marcă

industrială, cum este această Anglie puternică, **recunoaște că nu se poate liniști Anglia ,**

nu se poate găsi o soluție de pacificare internă,

decât printr-o reîntoarcere la pământ, la micul fermier.

-M.Stelescu (G de F) : Dle Goiceanu, îmi permiteți să vă cer anumite lămuriri. Voiam să

vorbesc la sumar, dar nu am fost prezent. De aceea , vă cer dvs. unele lămuriri în legătură cu

ceea ce ați vorbit ieri. Dvs ați afirmat ieri , în discursul la Mesaj,

pe care am căutat să-l ascult cu multă plăcere, și am avut de învățat multe din el,

ați afirmat că corporatismul este o prostie.

Eu credeam că , după cum se poate respecta orice părere în chip obiectiv,

admițând-o sau neadmițând-o, **cuvintele** pe care le-ați pronunțat dvs despre corporatism

sunt prea tari, mai ales că este **o teorie care s-a aplicat în mod real** într-o parte

și s-a văzut că nu este o prostie. Poate sunt prostii mai mari către răsărit,

decât corporatismul, care a dat dovadă că nu este o prostie.

Eu vreau să mă lămuriiți : **de ce este corporatismul o prostie,**

și cum vedeți dvs prostia corporatismului ?

-Goiceanu : Expresiunea lui **Lloyd George** era : nu cred că vom găsi o așezare liniștită

în țara aceasta, decât dacă pe **dezasperații orașelor îi întoarcem din nou la micul fermier rural.**

Și când noi, într-o țară de plugari ca aceasta, suntem nevoiți să ascultăm recomandările d-lui

Manoilescu, care ne sugerează ca, în locul realităților pământului, să înființăm fabrici de nasturi,

pentru a-și justifica corporatismul d-sale, o recentă convertire, nu aveam dreptul să calific această

aberație cu un cuvânt mult mai violent ?

Corporatismul lui Manoilescu

-Stelescu : „Dle Goiceanu, să nu credeți că noi apărăm corporatismul d-lui Manoilescu,

ci ideea corporatismului , care este foarte serioasă.”

-Goiceanu : Eu nu fac scolastică aici ; eu examinez pur și simplu formulele politice din această

țară. Și fiindcă aveam de gând să trasez , în câteva cuvinte numai , concepția de stat corporatist

a d-lui Manoilescu, să-mi dați voie să vă citez părerea d-sale care, criticând formula statului

țărănesc, examinează structura politică și activitatea politică a partidelor noastre spunând :

< Ceea ce am avut noi , dela instituirea votului universal și până astăzi ;

ceea ce **mai avem încă, este un stat țărănesc.**

Rezultatele se văd. În domeniul politic, promovarea unei **clase absolut inapte** ,

iar în cele mai multe elemente ale ei, **și imorală.**

În domeniul strict guvernamental, haos, desamăgire, sărăcie generală, peste tot .>

Credința dlui Manoilescu este că noi am trăit viața unui stat organic țărănesc, care ne-a adus

incapacitatea și haosul general. Iată ce spune foia d-sale mai departe :

< Dacă țărăniștii - și acest pasagiu v-ar privi pe dvs , dle Mihalache - dacă țărăniștii ,

de bine de rău, care au **oarecare instrucțiune , au condus astfel statul,**

își închipuie oare cineva **ce va fi în cazul , când ne-ar conduce țărani, ei înșiși ?**

Dacă d. Ion Mihalache a făcut fiasco , **ce va face oare badea Mihalache Ion ?>**

Aceasta este opinia d-lui Manoilescu .Și din această sentință, din această hotărâre de înalt for...

-Ion Mihalache (ministr.de Interne) : Aceasta nu exclude ca **d.Manoilescu**

să spună mâine cu totul altfel.

-Goiceanu : Evident, și aceasta m-a îndrituit să dau **recentei d-sale convertiri politice**

epitetul violent, dar adevărat, pe care i l-am dat.

-Stelescu : În cazul acesta , n-am nimic de zis, dar credeam că voiți să loviți

în ideea corporatismului.

-Goiceanu : Avem noi necazurile noastre adânci și mărturisite , atât de multe, încât nu mai avem timpul să ne ocupăm și de activitatea prodigioasă a Ducelui Mussolini.

Ce este **statul corporativ al d-lui Manoilescu ?**

În statul corporativ al d-sale, **țărâניה va juca un rol** , de sigur, rolul care i-l dă dreptul numărul și rosturile sale economice.**Dar influența ei va fi contrabalansată** de prezența reală a **celorlalte categorii sociale** , care vor avea să-și trimită **în Parlament reprezentanții lor**, fără a mai fi stânjenite , ca până acum, de **puterea electorală exagerată** , covârșitoare , **a elementului rural**.Și atunci, din această constatare , care , pentru d-sa, era o realitate, **că noi** în viața politică , **suntem covârșiți în mod exagerat de elementul rural**, care ne-a dus de a avea o politică a conducătorilor , **inaptă și incapabilă**, ajunge la **imperativul categoric** , de a face această țară de plugari **o formațiune politică corporativă**, pe care **să o conducă însăși d.Manoilescu**.

Astfel formulat, corporatismul autohton , de întâmplare și de influențe , a dlui Manoilescu , evident că merită o apreciațiune și mai violentă decât aceea pe care am făcut-o.[.....] G.Ștefănescu-Goiceanu / 16 dec.'32

44.)I.Zelea Codreanu, discurs la Mesaj, 18 dec.'32

// ideologia G de F // stânga –dreapta // monarhism /

(DAD, MO 22, 18 dec.'32, rezumat fișier.)

Dacă cumva , la dreapta (ca idee politică) este :

/ Credința în Hristos și Dumnezeu ;

/ apărarea altarelor noastre de închinare ;

/ iubirea țărâinii patriei,

/ ideea de apărare a Neamului Românesc din p.d.v. etnic ;

/ ideea monarhică ;

/ gândul de jertfă pentru adevăr, dreptate , idealism...

"atunci ne declarăm nu numai de dreapta , ci de extremă dreapta "

Dar dacă , la această "dreapta " s-ar strecura :

/ ideea de oprimare și nedreptate a masselor ,

/ ideea cămătăriei bancare ,

"atunci nu va exista nici o extremă stânga mai înverșunată ca noi "

Dacă , însă, "stânga" înseamnă :

/ internaționalism ;

/ dezinteresare pentru apărarea țărâinii patriei ;

/ surparea ideii de Dumnezeu ;

/ "Materialism brut " ;

"Suntem dușmani hotărâți ai acestei stângi " .

Dacă "stânga " are :

/ tendința de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare ;

" atunci nimeni nu ne întrece în situarea la stânga "

Concluzie :

"Nu suntem nici "de stânga" , nici " de dreapta" ,

ci reprezentăm râul de viață al Neamului Românesc "

" Înțelege dictatura , o acceptă ,

în numele intereselor etnice ale poporului român , nu în slujba unei minorități .

IZCodreanu / 18 dec.'32

Guvern Al.Vaida Voevod . Legislatura II.Sesiunea ordinară - continuă - ian.-apr.'33

45.) **M. Manoilescu „România, stat corporativ”, Tipografia modernă,**

București, 1933

Revista lunară „Lumea Nouă” apărea din 1932. M. Manoilescu era director, iar colaboratori: Joldea Rădulescu, Elena și Grigore Manoilescu, Cristea Niculescu, Enric Otetelișanu și Florin Zaharia. Revista a început să publice, periodic, și o serie de broșuri, în majoritate discursuri, conferințe, studii, ale lui Manoilescu, privind doctrina corporativă.

Astfel, nr. 5 al seriei de broșuri, a publicat studiul „**România, stat corporativ**” (1933) pentru ca, la o nouă ediție, (Tipografia ziarului „Universul”, 1934) studiul să fie îmbunătățit și prezentat drept **program** adoptat de **Liga Național Corporatistă**, program de reformă a statului român formulat de M. Manoilescu.

Manoilescu /33

▣ **Reforma constituțională corporatistă**

Reforma corporatistă în România **nu cere o revoluție politică**, precum cea fascistă din Italia, **ci o reformă constituțională**, pe calea obișnuită a modificărilor constituționale, de la care, apoi, să urmeze elaborarea unor reforme legale, în spirit constituțional.

Scopul organizării corporative constă în soluționarea problemelor economice, sociale și culturale, în înlesnirea evoluției țării spre noi forme economico-sociale,

care să țină cont de **o altă ierarhizare a intereselor**: deasupra interesului individual, să stea interesul colectiv al corporației, iar deasupra acesteia, interesul general al țării.

El considera că se face o mare eroare dacă se căutau similitudini între corporatismul fascist italian și corporatismul românesc. (p. 12-13)

Manoilescu /,33

▣ **Corporațiile**

Națiunea putea fi constituită în **8 corporații** și **1 colegiu**:

agricultura – **3** industria – **2** comerciale – **2** liber-profesioniști – **1** salariați – **1**

I. Corporația ogorului (cultivatori de cereale și plante industriale)

II. Corporația crescătorilor de vite

III. Corporația viticultorilor și pomicultorilor

IV. Corporația industriilor și meseriilor de consum intern

V. Corporația industriilor de export.

VI. Corporația comerțului și transportului.

VII. Corporația băncilor și asigurărilor.

VIII. Corporația profesiunilor libere și artistice

IX. Colegiul salariaților publici.

Corporațiile urmau să aibă o triplă misiune:

/ **Economică** - organizarea și coordonarea producției naționale, prin sindicatele de întreprinzători.

/ **Socială** - rezolvarea, pe cale de înțelegere, a tuturor diferențelor dintre întreprinzători și salariați.

/ **Politică** - integrarea în viața politică locală, regională, națională.

Statul reprezenta **expresia sintetică a corporațiilor**, formula „Regele și Parlamentul” metamorfozându-se în **„Regele și Corporațiile”**

Manoilescu / 1933

▣ **Recensământ'30**

▣ **Parlamentul PNT'30**

Studiind problema repartițiilor celor 634 mandate (deputați și senatori) pe profesii, M. Manoilescu întocmea un interesant grafic, având la bază recensământul din 1930:

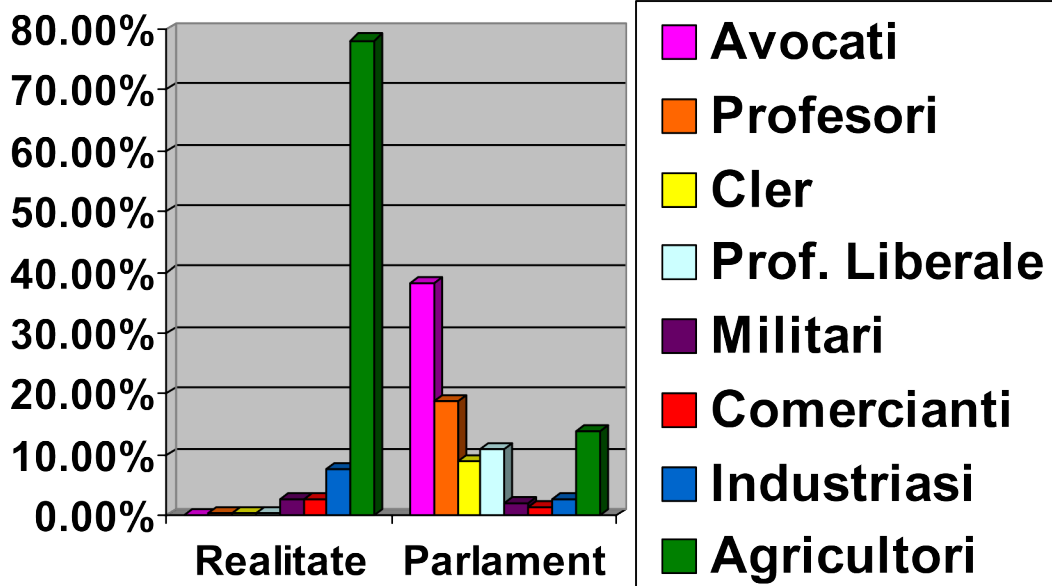
Ramura de activit.	A (nr.)	B (procent parlamentar)	C (din total populație)	
Raportul B/C				
Agricultură	87*	13,7%	78,2%	
0,17				
Industrie	17	2,7%	7,7 %	
0,35				
Comerț	8	1,3%	2,7%	
0,49				
Armată	13	2%	2,6%	
0,76				
Învățământ	119	18,8%	0,35%	
55,00				
Cler, pers.	56	8,9%	0,29%	30
Medici, pers.	20	8,1%	0,21 %	15
Ing., arhit.	17	2,7%	0,07%	33
Avocați	243	38,3%	0,07%	547
Ziași	18	2,8%	?	?
Diverse	36	5,7%	7,8 %	
0,74				

* Dintre aceștia, 44 domiciliau la sate, unii fiind lideri politici ; „eminamente” agricultori erau doar 30!

Manoilescu /'33

„Piramida” lui Manoilescu

	<u>În activitatea țării</u>	<u>În Parlament</u>
0,07	avocații	243
0,35	profesorii	119
??	preoții	56
??	medici, ingineri, ziași	55
2,6	militari	13
2,7	comercianți	8
7,7	industriași	17
78, 2	agricultori	87

Două piramide în care cea a reprezentării parlamentare era **total răsturnată**, **invers proporțională cu importanța ramurii reprezentate !**

Fără îndoială, „recordul” îl dețineau **avocații** (**243 mandate !**), ocupând **2/5 din Parlament**, dar reprezentînd **1 / 1000** din populația activă a țării , de **550** ori mai puternici decât ar fi avut dreptul !

Profesorii, la rândul lor, aveau **119 parlamentari** , cca **1/5** din Parlament, o reprezentanță de **55** ori mai mare decât ar fi avut îndreptățire ! (p. 16-17)

[**L.D:** considerațiile lui MM sunt strict statistice, matematice.

El nu ia de loc în considerație capacitatea intelectuală, inclusiv juridică, pe care o presupunea capacitatea de „legislator”

Așa că, spectaculoasă, este adevărat , piramida lui rămâne o piramidă imaginară]

Manoilescu / 1933

▣ **Parlamentul corporativ.**

Adunarea Națională Corporativă – singurul parlament recunoscut în regimul corporativ - urma să fie compusă din **300 membri aleși** și **30 membri de drept**, **alegerile** fiind făcute de cele **8 corporații** și de **colegiu** (IX) .

Compoziția corporativă trebuia să aibă următoarele proporții de reprezentare :

120 parlamentari - corporațiile agricole (I,II, III)

105 „ -corporațiile industriale și comerciale (IV, V, VI, VII)

75 „ -corporațiile profesionale libere și colegiul funcționarilor (VIII,IX)

M.Manoilescu / 1932 - 1933

46.) **I.Mihalache** , **discurs la Congresul tineretului PNT** , **11 sept.'33**

("Universul " , 50, nr.249 , 12 sept .'33 / **A.Agnese** / ; + foto mulțime)

Mihalache / 11 sept.'33

▣ **Programul PNT**

" Noi avem **un singur program** , pe care îl vom păzi cu sfințenie.

El e dat de congresul și comitetul de conducere al partidului

- și numai aceste organe pot hotărâ schimbarea lui -

iar acum este **în curs de aplicare** , de către **guvernul condus de d.Vaida Voevod.**

Voi arăta totuși **directivele** și voi pune **jaloanele** după cari trebuie căutată îndreptarea țării.

Azi, din zidurile acestea nu se mai aud gemete , [???

ca pe vremea **guvernării liberale** și a **stăpânirilor străine**

când povestea spunea : Zidul rău mă strânge, viața mi se stinge

Astăzi se aude înăuntru : În noi toți , un suflet bate .

[-----]

[**reforma parlamentară**]

" Parlamentarismul să fie ajustat și adecvat

noilor funcții economice ale statului.

Trebuie pus capăt **sistemului care schimbă guvernul în fieare an** , mai ales la noi,

când o schimbare de guvern aduce bulversări în viața administrativă și economică.

[.....] **Trebuie o reducere a nr.deputaților ;**

"Senatul este -în noile condiții - un balast anacronic , costisitor și de prisos "

[**responsabilitatea guvernării**]

" Responsabilitatea de la cel mai umil funcționar până la primul ministru .

Suveranul trebuie și în fapt , ca și după Constituție ,

lăsat realmente fără răspunderea actului de guvernământ , nici direct , și nici indirect .

[-----]

Moțiunea * / 11 sept.'33

"**Tineretul se dăruiește** din plin luptei pentru **traducerea în program a partidului**

și **realizării în fapt a directivelor expuse de d.Mihalache ,**

cari se par a fi smulse din sufletele noastre, convingși că eficacitatea unui program

este în funcțiune de instrumentul chemat să-l execute.

Cerem ca **congresul partidului să decidă și asupra programului**

și **asupra unei reorganizări a partidului.** " [-----]

* **Notă -**

Biroul de conducere , PNT -tineret :

Nestor Badea (deputat) - președinte

Victor Jinga, T.Grosu - vicepreșed.

Anton Alexandrescu - secretar

Petre Strihan - casier

Liviu Blându, G.Vișoiu, Stratan, Roșeanu - membri .

I.Mihalache / 11 sept.'33

47.) GACuza , discurs la revenirea lui Vaida la guvern, 31 ian.'32

(DAD, MO 30, șed. din 31 ian.'32, p. 903-904)

GACuza / 31 ian.'33

▣ **Guvernul Vaida**

[-----]

Un guvern, firește, este **expresiunea unui Parlament,**

după cum parlamentul este expresiunea , zice-se , a țării.

La noi nu poate fi vorba de așa ceva.

[-----]

G.A.Cuza / 31 ian.'33

▣ Hitler la putere în Germania.

„ Să ne amintim, d-lor, că ieri, în Germania,
s-a constituit un guvern sub președinția lui Hitler,
care nu reprezintă un partid, ci reprezintă conștiința unui neam întreg .

[-----]

G.A.Cuza / 31 ian.'33

▣ Victoria hitlerismului – mișcarea cuzistă.

▣ Sfârșitul partidismului

„ Dlor, noi am primit pronosticul cu deosebită satisfacțiune ,
mai ales că venea din partea unei persoane cu simț politic și clar văzător ca d.Madgearu,
și așteptăm ziua când , într-adevăr, vom veni noi la guvern,
nu impunându-ne țării prin împușcarea la răspântii de drum a oamenilor,
ci impuși de voința neamului întreg

care se ridică astăzi **împotriva tuturor partidelor politice,**
pe care dvs le exemplificați prin procedeele satrapice de totdeauna . (aplauze LANC)

Pentru noi, toate partidele politice sunt deopotrivă de rele,
iar dvs , astăzi, nu faceți decât să încununăți opera de destrămare și
de întronare a neîncrederii unei țări întregi în această guvernare a partidelor,
care ne-au adus în halul în care ne găsim.

” De aceea spunem că mâine, când se vor dezăgăzui conștiințele acestui popor,
când ele vor veni năvalnic spre mișcarea noastră cuzistă,
pe care o putem compara - și suntem mândri că putem face această paralelă -

cu mișcarea hiteleristă din Germania,

în ziua aceea, odată cu prohodul pe care îl vom cânta partidelor politice ,
vom întrona regimul de dreptate și legalitate ,
atât de mult cerut și nesocotit astăzi.” (aplauze LANC)

„ Dlor, eu am căutat să reamintesc un lucru :

că în timp ce guvernul d-vs, întărit din considerente de oportunitate
de către regimul care a admis și guvernul trecut,

vine și caută să se impună țării prin mijloace de silnicie și jugulare
a oricărei libertăți cetățenești, oricărei încercări de afirmație cinstită românească,

în altă parte a lumii a luat ființă un guvern [Hitler !]

care era batjocorit ieri chiar de unii dintre dvs,

guvern care a fost primit însă cu unanimitatea conștiinței poporului său.

Guvern de cinste, legalitate, dreptate , expresie vie și unanimă a neamului ,
așa cum dvs nu ați știut , nu veți putea fi vreodată.

Închei paralela și cuvintele mele, cu credința că istoria , care se repetă,

va înscăuna cât de curând și la noi în țară un asemenea regim ,
care este negația concepției dvs învechite , și care va însemna

încununarea operei de purificare morală la care azi muncim.”

(aplauze LANC)

GACuza / 31 ian.'33

Guv.IGDuca , 14 nov.'33

Alegeri - 21, 22 dec.'33

▣ **Alegerile din dec.'33 // Cameră și Senat // [Vezi obligatoriu Fișier Alegeri II](#)**

Guvern Gh Tătărăscu .Legislatura I Sesiunea ordinară.

48) Oct.Goga , discurs la mesaj : // România prerevoluționară // , 24 febr.'34

(DAD, MO 11, șed. din 24 febr.'34, p. 422- 425)

[LD : foarte interesant discurs ! Cu o primă parte în care predomină ironia și stilul

opoziționistului "de serviciu" - care a și fost aprobat de toată opoziția ! -

apoi, un **atac de substanță la adresa democrației , a principiilor sale sacrosante,**

a instituțiilor sale, într-un cuvânt la **negarea regimului politic** în care evoluase România după Unire , culminând cu **diagnosticul demonstrației : România prerevoluționară .**

Discursul marchează , fără echivoc, convertirea lui Goga

la o doctrină autoritaristă, antidemocratică, naționalistă, xenofobă ,

având ca stindard deloc original, **deviza : "România , Românilor ! "**

Goga / 24 febr.'34

▣ **Prematura acordare a votului universal**

▣ **Democrația viciată**

[LD : atenție ! fără prejudecăți, fără ipocrizii și complexe, va trebui să-ți spui părerea în această chestiune. Între timp ai experiența de aproape 50 de ani de dictatură comunistă , tot sub " vot universal" , și , mai elocvent, ai experiența de după 1989 , a acestui vot.

De ce trebuie să sărim în sus , să considerăm neapărat "reacționar" ,

luciditatea unor oameni privin acest "vot universal" ?

Goga nu descrie sistemul de vot în regimul propus de el.

" Egalitatea" și "votul universal " ... utopie ? demagogie ?]

" În adevăr, din primele zile de după război, **demobilizarea militară** a echivalat la noi

cu **desarmarea morală a neamului** . Încetând regimul de severitate în conducerea și

adminisrarea țării de pe vremea ostilităților, **am trecut deadreptul la svârcolirile votului**

universal , în întâia etapă . Vor fi fost exagerări și nedreptăți adeseori

în stăpânirea quasi -dictatorială a primelor luni post -belice ;

dar **ideea națională s-a păstrat neștirbită** , ca o zestre a tranșeelor ,

iar **principiul autorității s-a afirmat la tot pasul**.

"Așa zisa democrație, însă, instalata la baza noului stat ,

ne-a prăvălit într-o dislocare haotică.

Votul universal, în forma lui actuală, exercitat de o populație fără pregătire ,

a devenit un obstacol pentru dezvoltarea și întărirea țării ; (**exclamări la PNL și PNT)**

concepțiunea națională a fost înlocuită cu preocupările sociale și cu lupta de clasă

spiritul public , năvălit de revendicări pur materiale , a pierdut din vedere însuși scopul

care s-a dus lupta noastră de veacuri ; **demagogia**, din ce în ce mai trivială , **gonind de pe arena**

vieții publice , elita intelectuală , prin concesiile ei interesate , **a anarhizat masele** , pentru a

căror înfrânare , **fiecare guvern s-a folosit** de cele două atribute constante ale **democratismului**

începător : corupția și teroarea.

Figurile de mâna a doua , care au ajuns la **rol de conducere** , din acest **laborator otrăvit**, cu

nepriceperea și rapacitatea lor, au pus în circulație **planuri și formule**

pornite să dărâme orice impuls de ordine din instinctul mulțimii . "

Goga / 24 febr.'34

▣ Politicianism periferic, provincial

" România s-a politicianizat , împărțindu-și rezervorul de forțe într-un mare număr de categorii politice , care se stânjenesc reciproc în străduințele lor, într-o vreme când teritoriul nostru , brăzdat de infiltrații etnice disparate, ca civilizații și ca tradiții de Stat , ar cere utilizarea integrală și metodică a energiilor naționale. Provinciile, lipsite astfel de o îndrumare luminoasă și de ocrotirea centrului, căzând pe mâna conducătorilor de periferie, au apucat pe calea piezișă a unui politicianism local , rău interpretat , cu toate consecințele distructive. "

▣ Parlamentarism - caricatural

Parlamentarismul , născut din fără de legi și practicat prin incompetență , a devenit o caricatură lămuritoare și costisitoare , o mașină de legi grăbite ; unele fără consistență și fără efect, slăbind respectul cetățenilor pentru ideea de legalitate ; altele, prin demagogia lor, direct păgubitoare oricărei consolidări ."
O.Goga / 24 febr.'34

49) ACCuza , discurs la mesaj, 2 mart.'34

(DAD, MO 16, șed. de vineri, 2 mart.'34 , p. 543 - 553)

Programul LANC

" Cu aceasta ajung la expunerea programului Ligii Apărării Naționale Creștine , în care vom arăta măsurile pe care le considerăm absolut necesare pentru restabilirea suveranității națiunii românești , pe pământul ei , România .

[LD : nici nu știu ce nume să dau acestei teorii a lui Cuza .

Conservatorism (apropo de forme fără fond) ?

Antidemocratism , antipartidism (apropo de curentele autoritariste) ?

Diversiune interesată (apropo de faptul că LANC nu era partid) ?

Speculație pro-monarhistă (pentru a veni în întâmpinarea dorințe manifeste a lui Carol) ?

Obsesie maniacală (dacă putea fi diagnosticată), de om bătrân ?

Se întoarce la evenimente cu , 75 de ani în urmă ...la detronarea lui Cuza ,

la venirea lui Carol ... pe care dorea să le "corijeze " .

Dar : este șeful unei formații politice parlamentare, cu influență la populație ;

este consecvent ; și-a elaborat teoria ;avea argumente , etc etc ...

iar argumentele lui erau pe placul lui Carol al II-lea ...

Trebuia, oare , să fie tratat cu "indulgență " sau răsete .]

ACCuza / 2 mart.'34

▣ Prima reformă preconizată de LANC

▣ Reforma constituțională

" Prima problemă care trebuie rezolvită și pe care nu o puteți rezolvi dvs. este problema politicii constituționale .

Această problemă constă astăzi imediat în **reintrarea în Constituție** .

Constituția zice : < Art. 33. Toate puterile emană dela națiune >

Această **Constituție , votată la 1866** , în nepotrivire cu fondul social de la noi,

avea un mare defect : nu era "națiunea" de la care să emane toate puterile .

Și atunci ce s-a întâmplat ? Întrucât **nu era o națiune conștientă și bine organizată,**

o țărănime cultă și conștientă, o poporațiune de la orașe cunoscătoare și, mai ales,

independentă, așa cum existau și există în țările de unde ne vine Constituția ,

ce s-a întâmplat ?

"S-a întâmplat că s-a format "națiunea constituțională " ,

adică **grupările de partide , de la care apoi au emanat toate puterile statului :**

puterea legiuitoare, puterea executivă , puterea judecătorească ,
confundate toate în una : puterea partidului.

" La aceasta s-a adăugat și **faptul istoric că a venit să aplice** , la noi în țară,
această Constituție , nepotrivită cu starea socială de la noi, **un principe tânăr, de 26 de ani** ,
fără experiență, și care venea **într-o țară în care se produsese dezordinea actului de la 11**
februarie 1866 , act , la care , din nenorocire , participaseră și elemente din armată .

În mod fatal, ce s-a întâmplat ?

În loc ca Regele , potrivit art.88 din Constituție să numească și să revoace pe miniștrii
Săi,Regele a numit un șef de partid , care ,acela, apoi , a numit el pe miniștrii lui .

Prin urmare,**s-a suprimat din Constituție funcțiunea însăși a Regelui ,**
prin faptul că Regele nu a mai numit miniștrii săi, ci a numit numai pe unul,
care acesta își numea miniștrii."

ACCuza / 2 mart.'34

Inversarea consultării electorale.

" Și atunci , evident , **care era problema** care se punea **aceluia care fusese însărcinat**
cu formarea guvernului ? : să facă alegerile în așa fel , încât să-și creeze majorități.

Așa se explică de ce , **de la 1866 și până azi,să se facă această comedie** ,
sângeroasă , gălăgioasă , **a alegerilor siluite** , violente și fașșificate prin furturi de urnă ,
care au produs **o adâncă nemulțumire** în țară și **o adâncă dezorganizare a spiritului**
mulțumii , prin faptul că statul însuși , chemat să garanteze legalitatea , **tocmai statul acesta**
este acela **care turbură și falsifică această legalitate** . (**aplauze la LANC**)

Ce se cere dar, pentru a ieși din această situațiune nenorocită ?

Se cere să intrăm în Constituție. Pentru aceasta , în primul rând , trebuie ca

alegerile să nu mai fie făcute de partide, pentru ca nația să-și poată exprima liber voința

" Nu se cuvine ca **dvs , astăzi, să aveți o majoritate de 300** , când ieri erați **20,**

iar **d- Ior (PNȚ)** să fie realeși la o minoritate de **25** , când ieri aveau, **aici, o majoritate de 300**

Nu vă dați seama că aceasta este un mare rău ?

-**Șt.Mihăescu** : și **d.dr Lupu a cerut același lucru** .Vă potriviți cu dr.Lupu .

-**ACCuza** : **Îmi pare foarte bine** că, cel puțin pe această chestiune ,

mă potrivesc cu dl dr.Lupu **Dacă s-ar potrivi și dl dr.Lupu cu noi** , în multe alte privințe, cine știe
ce s-ar putea întâmpla

(**ilaritate**)

Prin urmare să se facă ... **"De oricine care nu are nici o legătură cu partidele și care va fi**
chemat , prin încrederea Regelui, magistrați , care , după alegeri, să meargă la MSRegele cu
rezultatele .Apoi, **dintre reprezentanții Parlamentului ales,** în deplină libertate ,
se vor numi guvernele, oricare vor fi .

ACCuza / 2 mart.'34

50.) Al.Lapedatu (ministr.de stat), discurs final la Mesaj, Senat, 2 mart.'34

("Universul" an 51, n3.61, 4 mart.'34)

Însărcinat să răspundă în numele guvernul , face câteva remarci interesante .

Al.Lapedatu / 2 mart.'34

▣ **Revizuirea Constituției**

" **E curios că , deși probleme mai grele sunt de rezolvat,**
mai toți oratorii s-au ocupat de revizuirea Constituției.

M-am întrebat **ce motive îi determină să ceară această modificare.**

Explicația asta n-o pot găsi **decât din spirit de imitație.**

Căci mă întreb , întrucât reforma Constituției ar ușura situația grea de astăzi.

Constituția aceasta noi o avem de 70 de ani și pe baza ei

s-a organizat și s-a dezvoltat statutul român.

Sunt unii - Partidul Poporului -Averescu , Național -Agrar -Goga și dl Manoilescu -
care cer reforma Constituției , spre a retrage votul universal.

Dacă este un partid care a suferit de pe urma votului universal , este tocmai acel care l-a acordat , **Partidul Liberal**. Și eu n-am auzit niciodată, **nici pe Ionel Brătianu, nici pe Vintilă Brătianu, nici pe Ion Duca, vorbind contra votului universal.**

-**DRloanițescu** : **Prima electorală care falsifică votul universal !**

-**Lapedatu** : **PNL este cel care nu numai că a dat votul universal, dar și-a dat toate silințele să facă și educația politică a masselor.**

[**Atenție LD : previziune !**]

Votul universal dat , nu se mai poate modifica , decât prin lovitură de stat .

Votul universal trebuie neapărat să rămână.

[**combate teoriile corporatiste ale lui Manoiescu , ușurința cu care , din spirit de imitație , se importă doctrine din străinătate , o ilustrează cel mai bine acest caz]**

Al.Lapedatu / 2 mart.'34

52.)Propunere : "cercurile electorale " , apr.'34

(Rev."Parlamentul românesc " , an V, nr. 142, 6 apr.'34)

La o populație de **18.052 .896 locuitori**, avem **387 deputați**.

Împărțiți pe "cercuri electorale" suprapuse pe județe , existau discrepanțe evidente .

Cercul electoral ar trebui să aibă **cca 300.000 locuitori** , cu dreptul la **4 deputați** .

După această sistem ar fi cca 253 deputați

Ardealul - 61 deputați

Banatul - 13

Basarabia - 38

Bucovina - 11

Moldova - 32

Muntenia - 54 + 13 (Ilfov)

Oltenia - 20

Dobrogea - 11

Guvern Gh Tătărăscu .Legislatura I Sesiunea a II-a ordinară. **15 nov.'34- 28 apr.'35**

53.) **I.N.Drăghici (PNL- deputat de Tulcea) , discurs la mesaj , 8 dec.'34**

Victor Iamandi (subsecretar de Stat) - **replică**

(DAD, MO 11, șed. din 8 dec.'34 , p. 143 - 152) **Doc.integral- fișier PNL IX**

Drăghici / 8 dec.'34

▣ **Votul universal**

Proiectul a provocat discuții și teorii.

Unii au luat-o cu vreo 6000 de ani în urmă ca să arate etapele prin care au trecut energiile de care dispune astăzi omenirea, dublate sau multiplicare , în raport cu energia umană propriuzisă.

Altcineva - și regret că a fost din majoritate - a **repus în discuție**

problema votului universal și, speriat oarecum că parlamentarismul s-ar clătina ,

a discutat cauzele interne și externe ale acestui pericol , pentru parlamentarism,

găsind, până la sfârșit , **vinovat** , însă, **votul universal** .

" Ei bine ,eu nu sunt de aceeași părere și **mă mândresc de a fi fost** tocmai printre **promotorii votului universal** .Și, ceva mai mult, cu toată modestia mea aparentă, trebuie să vă spun că **am înfruntat** degetul magnetic al **șefului Partidului Liberal**

de pe vremuri , al regretatului **Mitiță Sturdza**, care , atunci când noi scoteam la Galați . răspândit pe țara întreagă, ziarul intitulat "**Votul Universal**" - vă citez câteva din numele celor care erau grupați la acest ziar : **dintre morți**, Deodat Țăranu, în casa căruia se redacta ziarul , apoi **Morțun , Radovici, Buzdugan, Pastia, Jean Bart**, și tatăl colegului nostru **Emil Codreanu ; dintre vii : ICAtanasiu , Constantin Graur, Teodor Tenea** (senatorul nostru) , **T, Ghiorghiu, Traian Alexandrescu** și alții - ne spunea (Sturdza) : ne spunea : <**prostiile astea sunt bune pentru opoziție** > Drăghici / 10 dec.'34

54.) dr. **M. Isăcescu** (**PT - Constanța - fără Lupu**) , discurs la Mesaj, 10 dec.'34
(DAD, MO 12, șed. din 10 dec.'34 , p. 164- 170)
Isăcescu / 10 dec.'34

▣ **Parlament - parlamentarism**

▣ **Modificarea legii electorale.**

PT este profund atașat parlamentarismului.

Actuala **lege electorală** , prin **acordarea primei majoritare** ,
răstoarnă însăși voința națiunii , ridicând minoritatea deasupra majorității ,
iar prin fixarea procentului minimal de 2% , **îndepărtează elementele cele mai capabile.**
" **Abuzurile și fasificările de care s-au făcut vinovate toate partidele, - fără excepție ! -**
de la război încoace, **au adus** , pe lângă **o atingere gravă prestigiului acestei instituții** ,
și **o profundă jignire sentimentului de libertate ."** [-----]

De aceea, și **pentru a preveni surparea însăși a temeliei instituției Parlamentului ,**

PT cere modificarea imediată a legii electorale și
adaptarea ei la practicile cinstite ale democrației . (aplauze la PT)

Isăcescu / 10 dec.'34

Guvern Tătărescu .Legislatura PNL. Sesiunea a III-a ordinară , **15 nov.'35 - apr.'36**

55.) **Hurmuz Aznavorian** (**Raportor**) , discurs final la Mesaj, 13 dec.'35

(DAD, MO. 13, vineri, 13 dec.'35, pag. 228- 236)

Aznavorian / 13 dec.'35

▣ **Locul electoralului în regimul democrat .**

▣ **Consultarea națiunii**

▣ **Stabilirea titularului puterii politice**

[LD :la acest capitol , Aznavorian se împotmolește în propria-i argumentare.

Realitățile întreceau cu mult ceea ce el numea **abuz cu specific românesc.**

Presiunea "electoralului" este o consecință inevitabilă a votului universal ,
iar gradul de vicierie al raportului **ales - alegător** , este dat de **standardul de viață** al unui popor ,
cu toate componentele sale - material, cultural, moral -
dar și de **nerăbdarea de a ajunge la putere. .]**

" Nu contest că **electoralul joacă un rol** , că are o anumită misiune , **în regimul democrat.**

În Occident, electoralul are o misiune limitată , de procedură .

Este procedura regimului democratic pentru a stabili pe titularul puterii politice : consultarea națiunii prin votul universal.

" Odată îndeplinită această misiune și stabilit titularul puterii politice, electoralul trebuie să fie eliminat din dezbateri

și din preocupările tuturor instituțiilor Statului , să nu mai joace nici un rol.

La noi , dimpotrivă, abia atunci începe rolul efectiv al electoralului [-----]

La noi electoralul a invadat întreaga viață publică , a devenit obsesia partidele politice în așa chip, **încât lupta nu se mai dă decât pentru număr**, pentru cucerirea numărului.

Este o exagerare evidentă și aceasta este partea bolnavă a regimului.

Este incontestabil că electoratul are o funcție bine determinată ;

este imposibil fără electoral să poți stabili poziția comparativă a fiecăruia și valoarea fiecărui partid politic,

căci **forța politică se dermină în felul acesta** , în chip obiectiv.

Dar eu vă întreb : **numai cu electoralul se poate prezenta un partid politic**

în viața publică , acesta este **singurul titlu cu care se poate prezenta** un partid politic **pentru a revendica dreptul de conducere ?**

Să se exagereze într-atât rolul electoralului , încât obținerea numărului să însemne totul , o chestiune de viață și de moarte pentru un partid ?

Dar ca să se obțină acest număr, **ce trebuie să se facă ?**

Trebuie să se accepte **toate utopiile maselor populare**

care **n-au nici măsură , nici proporție** în pretențiile lor ?!

Aici vine marea **răspundere a șefului de partid**, măsura în care el **suferă sau nu** de "**tiranía coeficientului**" în domeniul în care el n-ar avea ce căuta.

Lupta dintre partide a căpătat un aspect ciudat, ceva din cruzimea luptei pentru existență.

În loc de promovare de idei , de curente, de metode, de competențe,

trăim sub formula < Scoală-te tu , să mă așez eu ! > , și această formulă s-a repetat

în așa chip , **încât a ieșit din cadrul și misiunea regimului democratic.**

Regimul democrat are misiunea să formeze cadrele interne și externe ale unui Stat , care formează aparatul administrativ, până la limita normală de suportabilitate a bugetului pe care o națiune și-l poate îngădui . [LD : se iscă imediat gâlceava : reproșuri reciproce privind schimbarea funcționarilor, plasarea partizanilor, înmulțirea funcțiilor, grevareabugetelor cu înființări de posturi etc etc, pe care le cunosc prea bine, și nu le mai notez]

[-----]

Aznavorian- I.Mihalache - Petre Andrei / 13 dec.'35

▣ **Consimțământul electoralului .**

▣ **Falsificarea consimțământului electoral**

-Aznavorian : Ceea ce mă interesează în această discuție , oarecum teoretică, nu este să justific superioritatea morală a PNL, ci vreau să arăt că în regimul democrat, așa cum îl practicăm noi, ar trebui să ne înțelegem, să nu ne mai insultăm reciproc...

-I.Mihalache : Dle raportor, dvs treceți repede peste un lucru, și anume că , la originea alegerilor parlamentare stă **frauda electorală** (aplauze la PNȚ)

Nu poate să existe o armonie și înțelegere pe viitor, câtă vreme **există fraudă electorală .**

-Aznavorian : Dle Mihalache, am mare stimă pentru dvs .

Să nu credeți că eu n-aș putea să vă dau un răspuns politic.

Dvs mi-ați pus însă o întrebare de la conștiință la conștiință.

-Octavian Goga : Dle raportor, nu vă dați silința să fiți la nivelul d-niilor lor ...

-Aznavorian : Dle Mihalache, chiar întrebarea dvs , cu privire la falsificarea alegerilor, dovedește **puterea electoralului , la dvs , în discuția problemei pe care o pun...**

-Mihalache : Dacă în Capitala țării s-au putut face falsurile care s-au făcut și samavolniciile din vara trecută, ce trebuie să se fi petrecut în restul țării ?

-Aznavorian : În discuția pe care am angajat-o , nu vreau să mă opresc la un accident

- **care poate fi posibil** . Dar , este posibil **pentru un șef de partid** și mai ales pentru situația dvs personală de șef de partid, **să puneți accentul grav pe un accident oarecare ?**

Numai electoralul vă interesează ? Numai bazat pe electoral, pe titlu, să vină un partid politic și să revendice dreptul de a conduce ?

Acesta este întregul și singurul lui titlu , așa încât o falsificare oarecare , accidentală, **să corupă întregul regim ?**

-**Mihalache** : Noi știm că **este un sistem de la război încoace** .

-**Petre Andrei** : D-le Aznavorian, să-mi dați voie să spun câteva cuvinte.

Eu sunt de acord cu unele constatări foarte interesante pe care le-ați făcut ; democrație nu înseamnă primatul electoralului ; democrația nu exclude elita ; democrația este o metodă de selectare a valorilor.

Nu sunt de acord cu tema pe care v-ați pus , cu admiterea tale quale a doctrinei lui Kelsen.

Înțeleg, dvs sunteți pe tema că **ordinea democratică a unui Stat este ordine normativă de drept.**

Perfect , cu o condiție , ca să vorbiți de "**Demos**" , de democrație ,

această ordine legală trebuie să fie consimțită : altminteri este absolutistă.

Mă tem că dvs faceți o confuzie.

Dvs credeți că **ordinea constituțională este tot una cu ordinea democratică** , de vreme ce dvs ați vrut să justificați , spunând că starea de asediu este constituțională ; iar **dacă este ordine legală**, atunci și metoda de selecționare este legală.

Vă înșelați profund ! **Democrație înseamnă consimțire .**

Chiar dacă nu "demosul" direct , poporul , prin electoral, ia parte în mod direct la conducere , consimte și selecționează .

Dacă lipsește acest element al consimțământului , atunci aveți starea de asediu care înăbușe exprimarea acestui consimțământ .

Electoralul prin fraudă ? În acest caz nu a fost - iertați-mi cuvântul -

consimțământul poporului la acea selecțiune și ierarhizare : este regim semi-dictatorial

Aceasta am avut de spus. "

-**Aznavorian** : D-le Andrei , îți răspund următorul lucru : **Tot Kelsen spune :**

întrucât o consimțire implică stabilitatea rezultatelor consimțământului ,

cum se explică că , la 2 ani de interval de guvernare , pentru a verifica o experiență

încă nedefinită teoretic, ați putut cere cu violența cu care ați cerut , răsturnarea guvernului ,

când 4 ani de realizare cere acest consimțământ .

Este posibilă întreruperea consimțământului ? Consimțământul se dă o dată.

Cum vreți să verificați acest consimțământ la fiecare moment ?

În ce oficiină se culege impresiunea că consimțământul nu mai există ?

În întrunirile care se pot aranja după posibilitățile materiale ale unui partid politic ?

H.Aznavorian / 13 dec.'35

Guvern Tătărescu .Vacanță parlamentară . Succesiunea .Alegeri . 1937

56.) C.Argetoianu, Partidul Agrar , 31 oct.'37

/ Revizuirea Constituției / revizuirea legii electorale /

Autor ?,/

▣ Revizuirea Constituției

▫ Modificarea regimului parlamentar

▫ Creșterea prerogativelor regale

[LD : este evident că propunerea de **revizuire a Constituției**,
fie la sugestia lui Carol al II-lea, prpmovată de Argetoianu,
fie la sugestia lui Argetoianu, și însușită de Carol,
cert este că **Constituția** din '38 va urma ... acest program.]

În domeniul constituțional : socotește că anume dispozițiuni ale **Constituției**
trebuie modificate , pentru a nu mai stânjeni prin rigiditatea lor ,
măsurile impuse prin evoluția raporturilor noastre economice naționale și internaționale.

Această revizuire nu trebuie să se facă în forma solemnă
și **pe căile propuse de actuala Constituție, ci trebuie lăsat posibilității**

Parlamentelor ordinare dreptul de a modifica Constituția,
cu aprobarea Capului Statului , și cu îngrădiri speciale de votare .

De asemenea, **din inițiativa Capului Statului** ,
Constituția poate fi modificată și pe cale de referendum.

" Considerând **monarhia** ca **primul factor activ în desfășurarea vieții noastre publice**,
Partidul Agrar socotește necesară **sporirea prerogativelor regale** .

Regimul parlamentar trebuie modificat ,
urmând a fi compus dintr-o **Cameră** redusă la un număr de
1 reprezentant la 100.000 locuitori , cu **reprezentarea minorităților** ,
alegerile urmând să fie făcute pe o **listă pe întreaga țară** .

" **Senatul** urmează să fie alcătuit din **membri aleși pe viață de către Suveran**,
din **reprezentanții calificați ai breslelor** , ai **profesiunilor libere** ,
și ai diferitelor **grupuri cu interese economice**.

C.Argetoianu / 31 oct.'37

57.) **Gr.Iunian *** , **Declarații de presă / evenimente politice / alegeri /** , 19 dec'37

("Dimineața " , 33, nr. 11.136, 20 dec. + foto-medalion Gr.Iunian)

Gr.Iunian / 19 dec.'37 Doc.integral : fișier PRT -II -

***Notă:** George Alexianu/ 1940: **legea electorală** din 1926

[-----]

▫ Regim constituțional parlamentar ?!

▫ Regim odios de dictatură lașă !

" Ne-am dat seama că **o modificarea situației economice** nu este cu putință
atâta timp cât nu vom instaura în România **un regim realmente democrat** .
E adevărat că **cercetătorii textelor noastre constituționale** ar conchide că în România
există o așezare democrată, regim constituțional parlamentar .

Cameră aleasă pe baza **sufragiului universal** , cu **reprezentare proporțională** .

Ce voiți mai mult ? **Aceasta este litera constituției** .

" Din nefericire , **practica e alta** . Ea a dus la **cel mai odios regim** , al unei **dictaturi lașe** ,
cu răspunderea **guvernelor abuzive** degajată asupra unui **parlament**
care este **lipsit de inițiativă** și e **supus orbește guvernului** care-l alege ,
sau , mai bine zis, care-l numește ."

Gr.Iunian / 19 dec.'37

▫ Lupta pentru modificarea legii electorale

După ce amintește **falsificarea regimului democratic**, el spune că această falsificare

amenință regimul parlamentar. Partizanul regimului dictatorial au prins curaj și s-au format partide cu scopul de a lupta pentru **înlăturarea regimului democrat parlamentar.**

" Am crezut că , în aceste împrejurări , **se impunea** mai mult ca oricând **lupta pentru instaurarea unui regim real democrat.**

Am cerut modificarea legii electorale și apoi, pe temeiul unei legi cinstite , **cu reprezentare proporțională reală** , să se facă **alegeri libere** , prezidate de un guvern care să ofere toate garanțiile.

Interese egoiste de partid au împiedicat partidele ce se afirmă democrate - menționez PNL și PNTJ - **să sprijine această formulă de succesiune** , **singura democratică și necontestat constituțională** , **singura democratică și necontestat constituțională** , dat fiind că **nici un partid nu întrunise** în precedentele alegeri județene , **peste 50%** , pentru **a fi îndreptățit să reclame puterea** .

" **O înțelegere a diferitelor puteri s-ar fi impus**, căci în acel parlament **nici un partid n-ar fi împlinit 40%** .

Înțelegerea s-ar fi constituit pe baza unui program de lucru.

Guvernele ar fi fost ale țării , nu al partidelor și, în special, **a clientelei lor politice**

" A precumpănit , însă o altă soluție .Avem din nou un guvern de partid.

[---anomaliile frontului electoral guvernamental ---]

" Și să nu se uite un lucru : **acest trist și imoral spectacol este rezultatul fatal**

al **odioasei legi electorale** . **Un guvern**, pentru a se înscăuna definitiv, nu are nevoie decât de **40% din voturi** , dar are neapărată nevoie de aceste 40 % .

Ele trebuie realizate cu orice preț . Cu prețul oricăror **acte politice imorale**, și cu prețul oricăror **abuzuri** .Și de aceea nu lipsește nici de data aceasta cortegiul abuzurilor electorale, sub toate formele. **Agenți electorali** de cea mai joasă speță sunt **promovați candidați** . Pentru a asigura pătrunderea lor în parlament , **cele mai sălbatece mijloace sunt folosite ."**

[-----]

Gr.Lunian / 19 dec.'37

58.) Rezultatele alegerilor parlamentare , 20 , 22 dec.'37

(" Dimineața " , 24 dec.'37 ;)

(" Parlamentul Românesc " , an VIII, nr . 255-258, 31 dec.'37)

"Dimineața " / 24 dec.'37

▣ Ipotezele în discuție

Ministerul de Interne a comunicat ieri rezultatele din ultimele județe .

Într-o Notă, ministerul a precizat că rezultatele au un **caracter " oficios"** , fiind **comunicate de prefecturi** , numai **pentru informare** .

Datele oficiale vor fi comunicate de **Comisia Centrală Electorală** , după cercetarea dosarelor de la circumscripții.

După cifrele comunicate , ziarul a ajuns la următoarele **concluzii** :

Ne aflăm în fața unui **fapt fără precedent** în anele noastre politice și de când există actuala lege electorală . **Guvernul n-a obținut cota de 40 %** , dar **nici un alt partid n-a obținut-o**, încât **să poată cineva beneficia de " prima electorală "**

Discuțiile cu privire la **cauzele** care au dus la acest grav incident politic, care poate duce la consecințe din cele mai importante , **se fac în toate felurile.**

Regimul liberal trece printr-o forte **greă încercare** .

Unii cer ca guvernul să-și prezinte **imediat demisia** ;

Alții înfățișează **caracterul special al curenților extremiste** ;

Alții lansează ipoteza constituirii unui guvern de concentrare ...

Este posibil ca , până la 17 februarie , să se dea o nouă configurație Cabinetului ,
având caracterul unui "guvern de concentrare "
Dimineața / 24 dec.'37

▣ **Prevederile Legii electorale**

Art.90 , paragraf B :

**" Nu se declară nici o grupare majoritară în cazul când
nici una din ele nu a obținut procentul de 40 % din voturi ,
precum și în cazul când două grupări au paritate de procente "**

Art.93 prevede :

**" În caz când nu s-a declarat nici o grupare majoritară ,
mandatele se împart între toate grupările ,
proporțional cu procentul de voturi obținut de fiecare din ele "**

Art. 91 , aliniat 2 spune :

**" Acest calcul se obține înmulțindu-se numărul mandatelor de atribuit în circumscripții ,
cu procentul de voturi obținut ; fracțiunile zecimale mai mari ca 0,5 se rotunjesc la o unitate ,
iar cele egale sau mai mici ca 0,5 se suprimă "**

Alegerile / dec.'37

59.)